

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha 2020

Leová Thi Thuy Linh

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Leová Thi Thuy Linh

Příběhy z nástěnných maleb kláštera Häinsa

Stories from the Murals of the Haeinsa Monastery

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne

30. 4. 2020

Leová Thi Thuy Linh

Poděkování:

Chtěla bych velice poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Markovi Zemánkovi, M.A., Ph.D. za všechny odborné rady, cenné připomínky a komentáře, a také především za velkou trpělivost a ochotu, kterou projevil při vedení mé práce.

Klíčová slova (česky):

buddhismus, legendy, Haeinsa, korejský buddhismus, ikonografie, nástěnné malby

Keywords (in English):

Buddhism, legends, Haeinsa, Korean Buddhism, iconography, murals

Abstrakt (česky):

Předmětem zkoumání této práce je knižní sbírka „*Příběhy nástěnných maleb z kláštera Haeinsa*,“ kde jádro práce tvoří komentovaný překlad vybraných buddhistických narativů, jejich následný rozbor a zasazení do kontextu korejského buddhismu a historie. Dalším předmětem zkoumání jsou nástěnné malby korespondující s vybranými narativy, jejich rozbor, ikonografie a postavení v rámci korejského buddhistického umění. V úvodní kapitole také stručně představím klášter samotný, jeho strukturu a historii.

Abstract (in English): The object of the research in this thesis is a book compilation “*Stories from the Murals of the Haeinsa Monastery*” from which I had translated selected Buddhist narratives with added commentary. Through the analysis of the selected narratives I tried to determine what kind of position the narratives have in the context of the Korean Buddhism. The following part of the thesis is aiming to analyse corresponding murals as well and the focus is on the iconography and the position of the murals in the Korean Buddhist art. In the opening chapter I will briefly introduce the Haeinsa monastery, the history and structure as well.

Obsah

Úvod	9
1 Klášter Häinsa	10
1.1 Struktura kláštera Häinsa	11
2 Nástěnné malby kláštera Häinsa	16
2.1 Historie nástěnných maleb v Koreji	16
2.2 Historie nástěnných maleb kláštera Häinsa	19
2.3 Ikonografie nástěnných maleb	21
2.3.1 Barvy	21
2.3.2 Zobrazované ikony	23
2.3.3 Oděvy	23
2.4 Rozbor vybraných nástěnných maleb	25
3 Představení knihy Příběhy nástěnných maleb kláštera Häinsa	29
3.1 Překlad předmluvy knihy	30
3.1.1 Shrnutí předmluvy	31
3.2 Struktura knihy Häinsabjŏkhwaijagi	32
3.3 Komentovaný překlad vybraných příběhů z nástěnných maleb	33
3.4 Buddhistické narativy (<i>pulgjosŏlhwa</i>)	34
3.4.1 Strom rostoucí ze hřbetu (Tŭngesŏ čaranŭn namu)	34
3.4.2 Opitý pěti kapičkami medu (Tasŏt pangulŭi kkule čchwihajŏ)	35
3.4.3 Dva bratři na opuštěném ostrově (Muindoŭi tu hjŏngdže)	37
3.4.4 Chlapec, který vystoupal do nebes na dřevěném koni (Mongma tchago sŭngčchŏnhan tongdža)	38

3.4.5	Vyléčení nevyléčitelného (Pulčchipjǒngŭl kočhida)	40
3.4.6	Přestěhování kláštera, ve kterém jsme žili (Saldŏn čölŭl olmkjŏoda)	42
3.4.7	Založení kláštera Năwŏnsa (Năwŏnsa čchanggŏn jură)	44
3.4.8	Podivný sen (Isanghan kkumŭl kkugosŏ)	45
3.4.9	Pro shromáždění pět seti Arhatŭ (Obăk nahanŭl mosigi wihă).....	47
3.4.10	Kázání sŭter krávám (Soege pŏpmunŭl hada)	49
3.4.11	Rozbor buddhistických narativŭ (<i>pulgjŏsŏlhwa</i>)	51
3.5	Příběhy spojené s klásterem Hăinsa.....	53
3.5.1	Příběh o založení kláštera Hăinsa (Hăinsa-ŭi Čchanggŏn sŏlhwa)	53
3.5.2	Setkání s Tříokým králem (Sănŭn tallin tăwangŭl manna)	54
3.5.3	Od ostrova Kanghwado do kláštera Hăinsa (<i>Kanghwadoeso Hăinsakkadži</i>) ..	57
3.5.4	Mnich jezdící na tygrovi (Horangirŭl tchago tanin sŭnim)	60
3.5.5	Rozbor příběhŭ spojených s klásterem Hăinsa.....	61
3.6	Přijetí buddhismu ve Třech království	63
3.6.1	Buddhismus v Kogurju (Kogurjŏŭi pulgjo).....	63
3.6.2	Buddhismus v Păkče (Păkčeŭi pulgjo)	64
3.6.3	Buddhismus v Sille (Sillae pulgjo)	65
3.6.4	Rozbor příběhŭ o přijetí buddhismu ve Třech královstvích	67
Závěr.....		69
Bibliografie		71
Seznam příloh.....		75

Úvod

Tématem této práce je zkoumání buddhistických narativů vyobrazených na nástěnných malbách hlavní síně *Tädžökwangdžön* kláštera Häinsa, které byly vydány ve sbírce společně s korespondujícími malbami samotných klášterem v roce 1988. V první kapitole popisují historii kláštera Häinsa a jeho celkové postavení v rámci korejského buddhismu. Následně se zabývám samotnou strukturou kláštera a hierarchií jednotlivých budov v klášterního komplexu, a jakým způsobem struktura kláštera Häinsa odráží buddhistická učení.

V druhé kapitole se věnuji příslušným nástěnným malbám vybraných narativů, kde se nejprve stručně věnuji historii, typologii a popisu charakteristických prvků nástěnných maleb v Koreji a jejich postavení v korejském buddhistickém umění. Následně připravím stručný výklad buddhistické ikonografie, kde se také zaměřím na korejskou tradici výběru barev, a provedu rozbor vybraných nástěnných maleb. Při analýze vybraných nástěnných maleb budu zkoumat nejen symboly, atributy, ale také celkovou kompozici obrazu. Při rozboru porovnáím nové verze zkoumaných nástěnných maleb, poněvadž kvůli charakteru materiálu, je zřejmé, že tyto nástěnné malby v průběhu let prošly viditelnými změnami.

Jádro práce tvoří komentovaný překlad korejských buddhistických narativů *pulgjosölhwa* a jejich následná analýza, se zaměřením na narativy související přímo s klášterem Häinsa. Dále se věnuji překladu vybraných příběhů o přijetí buddhismu v jednotlivých zemích Tří království. Všechny tyto narativy se pokusím dosadit do kontextu historie korejského buddhismu, porovnat jejich další verze existující v jiných pramenech, a budu se také zabývat jejich interpretací a strukturou. Při překladu jsem hojně využívala Digitální slovník Buddhismu, a Encyklopedii korejské kultury, které mi byly velice nápomocné pro vysvětlení buddhistických termínů. Při překladu pro přepis korejštiny používám českou vědeckou transkripci, všechny cizí slova a termíny jsou rozlišeny v textu kurzívou, kromě osobních jmen a geografických názvů. U všech buddhistických výrazů se snažím přidávat relevantní přepis v sanskrtu a občasné čínský a japonský přepis, poněvadž jsou některé výrazy více zažité nebo běžněji užívané v tom daném jazyce. Ke všem termínům také přidávám přepis v *handža* do závorky, pro případné jednodušší vyhledávání těchto termínů.

1 Klášter Hainsa

Jméno kláštera Hainsa (해인사, 海印寺) má původ v sútře *Avatansaka* (kor. Hwaomgjong 華嚴經), která pojednává o meditativním stavu zvaném „soustředění odrazu na mořské hladině“, ¹ v němž lze spatřit čistý neposkvrněný svět. Navíc jako jeden ze Tří klenotů (*Sambosačchal*, 三寶寺刹) reprezentuje doktrinální aspekt korejského buddhismu – Buddhovo učení, Dharmu.² Klášter byl dle legendy založen roku 802 n.l. v období Korjō (918–1392) za vlády krále Ädžanga jako projev vděku dvěma mnichům Sunŭngovi a Idžongovi za to, že vyléčili jeho choť. Historický záznam této legendy se objevil v roce 900 n.l., v zápiscích sillského básníka Čchö Čchi-wōna (857–900).³ Další teorie tvrdí, že byl klášter založen a pojmenován mistrem Ŭisangem (625–702),⁴ za účelem šíření sůtry *Avatansaka*,⁵ avšak ze 7. století, kdy mistr Ŭisang působil, neexistují žádné záznamy.⁶ V období Korjō za vlády krále Tchädžo (918–943), byl status kláštera pozdvihnut, na národní buddhistický klášter jako dík mistru Hŭirangovi, který mu pomohl s ustanovením nové dynastie. V období Čosŏn (1392–1910), roku 1398 bylo do kláštera přeneseno více než osmdesát tisíc xylografických desek *Tripitaky Koreany* z kláštera Sŏnwōnsa z ostrova Kanghwado. Tripitaka Koreana je soubor kanonických textů mahájánového buddhismu a jedná se o nejstarší dochované vydání čínského kanónu.⁷ Její předchozí vydání, které bylo vytvořeno během let 1011–1087 jako ochrana proti nájezdům Kitanů, shořelo při nájezdech Mongolů v roce 1232. Král Kodžong nechal vyrobil druhé vydání v naději, že s pomocí Buddhy mongolské nájezdy odvrátí. Výroba trvala 16 let – od roku 1236 do roku 1251 a *Tripitaka Koreana* je považována za nejcennější na Dálném východě, její kompletní

---

¹ hein samme, skt. Sāgamudrá-samādhi; In: I 2014, str. 125

² společně s kláštery Sŏngkwangsa(松廣寺), Tchŏngdosa(通度寺) představují Tří klenoty: Buddha = pul (佛), Dharma = pŏb (法), Sangha = sŭng (僧)
In: ČONG, Bjŏngdžŏ. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996 [cit. 17-4-2017]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EC%82%BC%EB%B3%B4%EC%82%AC%EC%80%B0&ridx=0&tot=2>

³ I, Čä-čchang, 1993, str. 9

⁴ mistr Ŭisang (義湘) údajně nechal šířit učení Hwaom, do 10 klášterů: Pusŏksa (浮石寺), Hainsa (海印寺), Okčchōnsa (玉泉寺), Pŏmōsa (梵魚寺), Hwaōmsa (華嚴寺), Mirisa(美里寺), Kapsa (甲寺), Hwasansa(華山寺), Powōnsa(普願寺), Kuksinsa (國神寺). I, Kijŏng. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1997 [cit. 17-4-2018]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%E7%BE%A9%E6%B9%98&ridx=0&tot=864>

⁵ jedna z nejvlivnějších sůter na Dálném východě, na jejíž vznikla škola v Číně Huayan, kor. Hwaom; detailně se zabývá cestou bódhisattvy k Buddhovi In: IRJŎN, 2012, str. 266

⁶ I 2014, str. 127

⁷ další významné tripitaky v jiných jazycích Pálijský kánon, tibetský kánon Kandžur

výtisk byl žádaným artiklem v okolních zemích.⁸ Tripitaka je nyní uschována v depositáři *Changgjōngpchandžōn* (藏經板殿),⁹ který je společně s Tripitakou národní památkou v UNESCO,¹⁰ mimo ně klášter Häinsa uchovává mnoho dalších významných artefaktů.¹¹ Přestože klášter během historie utrpěl několika požáry, *Tripitaka Koreana* všem požárům zázračně unikla.¹² Klášter se nachází v provincii Jižní Kjōngsang, v Hapčchōnu a je nyní hlavním kláštelem 12. diecéze buddhistického řádu Čogje (大韓佛教曹溪宗), v současnosti má klášter ve správě 172 přilehlých klášterů a 16 poustev, a je považován za jeden z nejvýznamnějších klášterů v Jižní Koreji.

1.1 Struktura kláštera Häinsa

Každý klášterní komplex svým samotným umístěním a celkovým rozmístěním budov odráží buddhistické učení, a přestože je každý korejský klášter svým způsobem unikátní, celková stavba a architektura klášterů se řídí stejnými principy, bere se v potaz i samotná lokace kláštera, která byla vybírána v souladu s geomancí.¹³ Hory byly odedávna v Koreji uctívány, díky tradičnímu náboženství, jako byl šamanismus a dle korejské mytologie je hora symbolem počátku, odkud sestoupil otec zakladatel Hwanung.¹⁴ V buddhistické kosmologii jsou hory považovány za místo spojení nebes, země a podsvětí, postavením kláštera na tomto místě se posvátnost hor, a to co symbolizují, přesune i na klášter. Hory svou lokací navíc poskytují klášterům fyzické vyvýšení, které symbolizuje hierarchii kláštera. Klášter se stává centrem dění, je to místo, kde pobývají ustanovené náboženské autority, které zde provádějí posvátné rituály. Dle historie byl buddhismus v období Čosōn (1392–1910) postupně perzekuován, a tak se útočiště mnichů a věřících přirozeně přesouvaly z měst do odlehlých a chráněných míst, čím byly hory ideální volbou, navíc jsou odlehlé hory

---

⁸ SOHN 1959 str. 98

⁹ Depositář byl rozšiřován a renovován v roce 1458 za vlády krále Sedžo (1455–1468) a poté znovu mnichem Hakčo v roce 1488.

¹⁰ Tripitaka Koreana je Národní památka č. 32, Changgjonggak je Národní památka č. 58

¹¹ Např. Sedící kamenný Buddha, pagoda poustevny Wōndangam, socha patriarchy Hūiranga atd. In: I 1993, str. 75

¹² JACKSON 2008, str. 160

¹³ Lundquist 2000, str. 10, 28

¹⁴ Geomancie, pchungsudžiri (風水地理), učení o větru a vodě. Při vybírání lokace se musel dbát ohled na vhodnost topografických rysů krajiny, geomancie se hojně využívala nejen pro stavby domů, ale i ke stanovení vhodného místa pro založení hlavního města In: WINKELHÖFEROVÁ a LÖWENSTEINOVÁ 2006, str. 65, 123 In: Naver Handža Sadžōn [online]. Dostupné na: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E9%A2%A8%E6%B0%B4%E5%9C%B0%E7%90%86&cp_de=o&sound_id=o

perfektním místem pro soustředěnou meditační praxi a soulad s přírodou. Dále byly kláštery stavěny blízko říček, které měly věřícího očistit. Při cestě do kláštera, prochází věřící několika branami, v klášteře Hăinsa najdeme brány *Ilčumun* (一柱門), *Bonghwangmun*, jiným názvem *Čchŏngwangmun* (天王門) a *Hätchalmun* (解脫門). *Ilčumun* představuje soulad mysli, který musí věřící dosáhnout, aby mohl postoupit dále, též symbolizuje prvotní dosažení Nirvány.¹⁵ Předpokládá se, že brána *Ilčumun* stojí na původním místě od prvotního založení kláštera v období dynastie Silly, nejstarší dochované historické záznamy však vypovídají až o rekonstrukci ve třetím roce vlády krále Sedžo během dynastie Čosŏn (1392–1910), kdy byla údajně rekonstruována nejméně pětkrát, nicméně současná brána byla postavena roku 1940.¹⁶ Další je *Čchŏngwangmun*, brána Čtyř nebeských strážců, v klášteře Hăinsa je pojmenovaná jako Fénixova;¹⁷ typicky se nich nachází kamenné nebo dřevěné sochy či obrazy čtyř nebeských strážců, kteří mají chránit klášter před zlem, a rozhodují, zda je věřící hoden vstoupit do kláštera. Poslední brána *Hätchalmun*, se v menších kláštorech nazývá *Purimun* (不二門), znamenající nedualitu, jedná se o vnitřní bránu, která se nachází přímo před hlavní Buddhovo síní, uchovávající Triádu Buddhy. Od první brány *Ilčumun* až ke *Hätchalmun* vede přesně 33 schodů *Toričchŏn* (忉利天)¹⁸ symbolizující Nebesa třiceti tří (bohů).

Hlavní Buddhova síň *Tădžŏkwangdžŏn* je v klášteře Hăinsa zasvěcená Buddhovi *Vairóčanovi* (Piročanapul 毘盧舍那佛), a uchovává sochy Triády Vairóčany, který má po svém boku má bódhisattvu Maňdžuśrího a Samantabhadru.¹⁹ Dohromady je zde uschováno sedm soch a na vnitřních stěnách jsou nástěnné malby zachycující výjevy z Buddhova života. U hlavních síní se často nacházejí pagody, které jsou původně architektonickou stavbou Číny, nahrazující indické stúpy. U síní *Tădžŏkwangdžŏn* se

---

¹⁵ brána *Ilčumun* je tvořena dvěma sloupy, které z pohledu ze strany vypadají jako jeden. Korean Buddhist Temples, New Encyclopedia [online]. Dostupné na:

https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Korean_Buddhist_temples

¹⁶ brána je proto v architektonickém stylu raného Čosŏnu; v roce 1940 nápis na bráně „Kaja Hăinsa“ byl napsán významným kaligrafem Kim Kjudžinem. In: oficiální stránky kláštera Hăinsa

http://www.haeinsa.or.kr/bbs/content.php?co_id=1050

¹⁷ další názvy sačchŏngwangmun, kŭmgangmun

¹⁸ Hora Sumeru ve druhém nebi z Šesti nebes, má čtyři pahorky a jeden vrcholek uprostřed, na každém pahorku žije 8 bohů. In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2009. Dostupné na:

<http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E5%BF%89%E5%88%A9%E5%A4%A9>

¹⁹ Triáda původně pocházela z kláštera Kŭmdangsa z provincie Severní Kjongsang, poté byla přesunuta do hor Kajasan do kláštera Jonggisam a z něj byla přesunuta v roce 1897 do Hăinsy. HONG, Kjonghŭi. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné z:

<https://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0062704#>

nachází tři poschodová pagoda *Čöngdžungtchap* (庭中塔), a dle architektonického stylu je její stáří odhadováno do období Sjedené Silly (668-918) v 9. století, byla vyrobena ze žuly a měří 6 metrů. Pagody představují Buddhovo učení a často sloužily k uschování náboženských předmětů, relikvií nebo suter. Při rekonstrukci roku 1926 bylo zjištěno, že pagoda *Čöngdžungtchap* v nejvyšším poschodí vevnitř uchovávala devět sošek Buddhů. V klášterním komplexu Häinsa a v jeho okolí je možno najít pagod několik, bývají zasvěcené dalším Buddhům a bódhisattvům.

Dále v blízkosti hlavní síně *Tädžökwangdžön*, se nachází síň *Kwanŭmčön* (觀音殿, jiným názvem *Simgömdang* 尋劍堂) zasvěcená bódhisattvovi *Avalókitéšvara*,²⁰ která se v současnosti používá jako přednášková síň pro více než 100 mnichů. Síň *Mjôngbučön* (冥府殿, známá též jako *Čidžangčön* 地藏殿) zasvěcená bódhisattvovi *Kšitigarbha*,²¹ kde se běžně konají pohřební rituály v sedmi sedmi-denních intervalech (dohromady tedy 49 dní 四十九日), za záchranu duší před peklem a lepší znovuzrození, bývá proto označována jako „Síň Soudu“, nebo jako Síň Deseti králů – ti rozhodují o osudu duše člověka, na základě jeho skutků v nynějším životě. Stávající budova *Mjôngbučön* byla postavena v roce 1873 za krále Kodžonga. Mezi další významné budovy patří síň *Nahančön* (též zvaný *Ůngdžinčön*) zasvěcená *Arhatům*, následovníků Buddhy, která byla původně postavena v roce 1488 mnichem Hakčo a uchovávala portréty významných sönových mnichů. Současná budova byla zrenovována v roce 1818 v důsledku velkého požáru a nyní uchovává 16 soch Arhatů a hliněnou sošku Šákjamuniho. Mezi nejvýznamnější budovy kláštera Häinsa se řadí již zmíněný depozitář *Changgjongpchandžön* (藏經板殿), který je umístěný na nejvyšším místě

---

²⁰ Kwaseumbosal = Jeden z nejoblíbenějších bódhisattvů v Koreji, představující milost a soucit. Je považován za pomocníka Buddhy Amitábhvy v Čisté zemi a manifestací Amitábhovy síly, jelikož má třicet tři inkarnací, kterými může živé bytosti spasit.

In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2010. Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E8%A7%80%E9%9F%B3%E6%AE%BF>

V této síni bývá často vyobrazen sedící na lotosovém podstavci držící vázu s vrbovou větévkou v ruce druhé lotus či broskev. V dálnévýchodní tradici bývá často zobrazován s ženskými rysy a v Triádě s Amitábhhou. Populární je též zobrazení Jedenáctihlavé Avalókitéšvary.

PARK, Sangguk. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0004978>

²¹ Čidžangbosal = Bódhisattva Kšitigarbha, který z vlastní vůle nedosáhl Nirvány, aby zachránil všechny živé od utrpení. V dálnévýchodní tradici bývá zobrazován jako holohlavý mnich s poutnickou holí se šesti kruhy.

In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2010. Dostupné na:

[http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?57.xml+id\(%27b5730-85cf%27\)](http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?57.xml+id(%27b5730-85cf%27))

klášterního komplexu.²² Historicky jsou budovy depozitáře nejstarší v celém klášteře, jelikož nejspíše díky své poloze, jako jediné unikly všem požárům. Předpokládá se, že současné budovy byly postaveny roku 1488 v raném období Čosŏnu, byly však v průběhu let rekonstruovány. Budovy jsou unikátní tím, že jsou identické architektonickým stylem i rozměry. Jižní budova se nazývá *Sudarangdžang* (修多羅藏), Síň Súter, a severní *Pöbbodžön* (法寶殿), Síň Dharmy. Depozitář uchovávající Tripitaku je z vnějšku bez dekorací a má velmi jednoduchý vzhled, patrně aby neubíral pozornost, od toho, co uvnitř uchovává. Skrze jedinečnou architekturu depozitář udržuje Tripitaku ve skvělém stavu až dodnes – podlahy depozitáře jsou posypány vápnem, uhlím a jilem, aby udržovaly správnou vlhkost po celý rok, speciální střešní konstrukce společně s různě velkými okny v severní a jižní budově zajišťují správné proudění vzduchu. Samotné umístění budov, které míří na jihovýchod, a okolní hory chrání budovy před studeným severským větrem.²³

Za zmínku stojí i nynější *Sönwön*, meditační síň, která byla původně vybudována za účelem přesunutí Tripitaky Koreany z původního depositáře, jenž je postaven ze dřeva. Nový depozitář byl postaven z betonu na nařízení prezidenta Park Čonghui (1963-1979), který se obával rizika případných požárů. Avšak po bližším zkoumání bylo zjištěno, že původní dřevěné budovy depozitáře vytvářejí mnohem lepší podmínky pro uchovávání Tripitaky, díky rafinované konstrukci budov, která mnohem lépe zajišťuje správné proudění vzduchu a ideální míru vlhkosti než nově zamýšlený depozitář.²⁴ Další budovy v klášterním komplexu mají praktickou funkci, jako například příbytky mnichů a jídelny, dále potřebné budovy pro učení studovny, knihovny. Meditační síně bývají většinou v ústraní, kde mniši mohou v klidu rozjímat. V blízkém okolí kláštera na odlehlých místech se z téhož důvodu nachází poustevny. Součástí větších klášterních komplexů bývají zvonové pavilony, v klášteře Häinsa se nachází pavilon *Kugwangnu* (九光樓),²⁵ který byl postaven v roce 1818 za vlády krále Sundžo a měl původně sloužit

---

²² KIM, Donghjŏn. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995. Dostupné na: <https://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%E8%97%8F%E7%B6%93%E6%9D%BF%E6%AE%BF&ridx=1&tot=1897>

²³ Celý depozitář se skládá ze čtyř budov, budovy Sudarangdžang a Pöbbodžön mají každá 15 místností a dvě menší přilehlé budovy v současnosti slouží jako knihovny. In: New World Encyclopedia [online]. Dostupné na:

<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Haeinsa>

²⁴ oficiální stránky kláštera Häinsa http://www.haeinsa.or.kr/bbs/content.php?co_id=1050

²⁵ Kugwangnu (九光樓) = věž, pavilon Devíti světél.

In: KIM, Donghjŏn. Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995. Dostupné na: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0062708>

jako jídelna pro *čäsiksi* (齋式時)²⁶ a síň pro buddhistické rituály *pöppo* (法要). Nyní slouží budova jako muzeum, a její východní část je vyhrazena jako zvonice *čonggoru* (鐘鼓樓), kde se nachází zvon *täčong* (大鐘) vážící 4000 kün a s průměrem 1,5 metru,²⁷ dále dřevěný buben *pöppo* (法鼓), závěsný dřevěný buben ve tvaru ryby *mogö* (木魚), a měděná úderná destička *unpchan* (雲板). Rozmístění těchto budov v klášterním komplexu dohromady symbolizují tvar plující lodi tzv. *hängdžuhjöng* (行舟形)²⁸ což odráží samotné jméno kláštera. Jak už bylo zmíněno výše, stavba kláštera Häinsa se řídila geomancií, která brala v potaz rozmístění hor v okolí, které klášter chrání před vnějšími vlivy. Dále samotné rozmístění budov vyjadřuje, jakou mají „důležitost“, jejich hierarchie je jednoduše zobrazena fyzicky, stupňováním budov, kdy na nejvyšším místě stojí depozitář *Changgjöngpchandžön*, a hned pod ním hlavní síň *Tädžökwangdžön*. Hlavní Buddhova síň je běžně v jiných kláštorech tou největší a nejdůležitější budovou, avšak v klášteře Häinsa jsou budovy *Changgjöngpchandžön* mnohem větší. Hlavní síň *Tädžökwangdžön* je proto umístěna ve středu celého komplexu a představuje řídicí kabinu, která velí celé lodi, jež veze na své palubě vzácnou Tripitaku. Pagoda *Čöngdžungtchap* symbolizuje stěžeň lodi a pavilon *Kukwangnu* lodí plachtu.²⁹

Celkový architektonický styl klášterů v Koreji byl silně ovlivněn čínskými konstrukčními technikami, které Koreji i Japonsku představily dřevěné skeletové konstrukce – dřevěné pilíře samy nesou tíhu střechy a stěny tvoří pouhou výplň. Střechy měly odhalené trámoví, které se začalo dekorovat. Tento druh architektury se v Číně používal pouze pro královské paláce, domy vysoce postavených úředníků a kláštery.³⁰ Až do raného období Čosön byl pro stavbu klášterů velice oblíbený styl *čusimpcho* (柱心包),³¹ který byl adaptací architektonického stylu dynastie Tang a byl převzat kolem 12. století. Mnohem dekorativnější styl *tapcho* (多包)³² nahradil *čusimpcho* kolem 17. století, který byl oblíbený pro stavbu královských paláců a

---

²⁶ *čäsiksi* (齋式時) = jezení před polednem

²⁷ kün (斤) = jednotka váhy, přibližně 600 g; zvon váží téměř 2,5 tuny

²⁸ Pchungsu: A Study of Geomancy in Korea, Albany, 2018, str. 195

²⁹ I, Sanghā. A Study on the Symbolic notions of Haein Buddhist Monastery, Journal of Architectural History, v. 4, no. 2, 86-101, str. 95

³⁰ Fahrová-Beckerová, a další 2009, str. 124

³¹ Encyclopaedia Britannica [online] 1998. Dostupné na: <https://www.britannica.com/art/chusimpcho-style>

³² Encyclopaedia Britannica [online] 1998. Dostupné na: <https://www.britannica.com/art/tapo-style>

městských bran (například palác Kjöngbokkung a jižní brána Namdämun v Söulu), byl použit i při stavbě síně *Tädžökwangdžön* v klášteře Häinsa.³³

2 Nástěnné malby kláštera Häinsa

V této kapitole se věnuji identifikaci, kompozici, symbolice a popisu ikonografických prvků nástěnných maleb na síni *Tädžökwangdžön* kláštera Häinsa, a celkové pozici nástěnných maleb v historii buddhistického umění v Koreji. Dle znění předmluvy, nástěnné malby mají v zemi již dlouhou historii, plní funkci nejen estetickou, ale také náboženskou, jako nástroj pro přiblížení buddhistických textů věřícím. Samotné malby se tímto mohou stát předmětem uctívání, avšak dle obsahu předmluvy, tyto konkrétní nástěnné malby v klášteře Häinsa bývaly věřícími prakticky přehlíženy a opomenuty, čímž odráží skutečný úpadek toho typu maleb, který nastal mnohem dříve. Jedním z důvodů kompilace těchto nástěnných maleb a příběhů s nimi spojených, byla prakticky snaha o jejich opětovnou popularizaci.

2.1 Historie nástěnných maleb v Koreji

Nástěnné malby nalezené v Koreji se primárně rozdělují na nástěnné malby hrobek,³⁴ a na nástěnné malby budov, které se dále rozlišují na palácové a klášterní malby. Nástěnné malby kláštera Häinsa patří do kategorie tzv. buddhistických narativních maleb *Pulgjösölhwahwa* (佛教說話畵).³⁵ Nejstarší záznamy o nástěnných malbách na budovách v Koreji se datují do období Tří království (1. století př. n. l. – 668 n. l.), kde se první zmínka o nástěnné malbě objevuje v *Samguksagi*,³⁶ která zmiňuje použití pětice primárních barev *očchä* na dekoraci budov. Avšak nejstarší nástěnná malba na

---

³³ Korean Creative Content Agency [online] 2013. Dostupné na:

http://www.culturecontent.com/content/contentView.do?search_div=CP_THE&search_div_id=CP_THE013&cp_code=cp0210&index_id=cp02100589&content_id=cp021005890001&search_left_menu=6

³⁴ Nejstarší nástěnné malby v hrobkách byly nalezeny na území Kogurja ve 4. století, které sousedilo s Čínou a odkud přijímalo kulturní vlivy.

KIM, Wölljung. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%20%EB%B2%BD%ED%99%94&ridx=0&tot=157>

³⁵ pulgjösölhwa 佛教說話 = buddhistické narativy

In: Encyclopedia of Korean Culture [online]. Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%E4%BD%9B%E6%95%8E%20%E8%AA%AA%E8%A9%B1%E7%95%B5&ridx=0&tot=2650>

hwa 畵 = obraz, malba

In: Naver Handža sadžön [online]. Dostupné z:

https://hanja.dict.naver.com/hanja?q=%E7%95%B5&cp_code=0&sound_id=0

budově buddhistického kláštera pochází z království Päkče, kdy byly v roce 1940 při archeologických výzkumech nalezeny fragmenty zdiva z kláštera Söbuksa (西腹寺). Další zmínky o nástěnných malbách z období Tří království v *Samguksagi* hovoří o nástěnné malbě „Stará borovice“ (*Nosondo* 老松圖), která měla zdobit Sillský klášter Hwangnjongsa (皇龍寺). Autor Solgö je líčen jako výjimečný malíř s božským nadáním, na jehož obraz borovice se slétávali usednout ptáci.³⁷ Nástěnná malba Triády Šákjamuniho, Amitábhy a Maitréji (*Sabuldžöngtchodo* 四佛淨土圖) mnicha jménem Tamdžing (曇徵),³⁸ který byl vyslán z království Kogurjō do Nary v Japonsku, údajně zdobila Zlatou síň (jap. *Kondō*, kor. *Kūmdang* 法隆寺) japonského kláštera Hórijūdži (kor. Horjusa 法隆寺), která však roku 1949 vyhořela a všechny malby uvnitř síně byly ohněm poničeny.³⁹

Z období Sjednocené Silly (668–918) nebyly dochovány a nalezeny žádné malby, existují pouze záznamy o jejich existenci v *Samguk Jusa*, kde jsou zmíněny nástěnné malby z dob vlády krále Kjöngdōk, v klášteře Punhwangsa (芬皇寺) nástěnná malba Tisíciruké Kwanūmbosal (千手大悲觀音菩薩壁畫), nebo malba bódhisattvy Samantabhadra (*Pohjōnbosal* 普賢菩薩) z kláštera Hūngnjunsa (興輪寺).

Z období Korjō (918–1392) byly zmínky o nástěnných malbách nalezeny v cestopisu *Korjōdokjōng* (高麗圖經) napsaným čínským vyslancem z dynastie Song, který spatřil zdobení královských paláců pětici primárních barev *očhă*, a také zmiňuje proslulost nástěnných maleb v Käsongu, v klášteře Hūngwangsa (興王寺), které měly být kopií nástěnných obrazů čínského kláštera Sangkuksa (čín. *Tasiangkuo* 大相國寺). Za jedny z nejvýznamnějších dochovaných nástěnných maleb jsou považovány malby z kláštera

---

³⁷ Solgö údajně tvořil za vlády krále Činhūnga (540–576 n.l.), dle folklóru mu ve snu vdechl božskou sílu Tangun, bájný zakladatel Koreje. In: LÖWENSTEINOVÁ 2003, str. 72

³⁸ Semi-legendární mnich, který přijel do Japonska roku 610, přivezl s sebou znalosti o výrobě papíru, tuše a vynález mlýnského kamene.

³⁹ Nástěnné malby uvnitř síně se datují přibližně do roku 700, patří tedy mezi jedny z nejstarších buddhistických obrazů a předpokládá se, že se staly prototypy pozdější buddhistické ikonografie. Především japonští historici se přou ohledně autorství s Korejci, poněvadž věří, že původní malby od korejského mnicha Tamdžina shořely již roku 670 a nynější malby byly vytvořeny japonskými malíři na motivy původních obrazů, někteří japonští historici jeho autorství odmítají úplně. In: MURRAY Jones. The Burned Murals of Hōryū-ji. A Transformation of the Gods, *Art Journal*, vol. 25, no. 3 (Spring, 1966), 238-240

Pusöksa (浮石寺), v síni Čosadang (祖師堂), kde jsou vyobrazeni *Brahmá* (Pöpchön 梵天), *Indra* (帝釋天) a Čtyři nebeští králové (*Sačchönwang* 四天王).⁴⁰

Tradice nástěnných maleb je tedy velice dlouhá, avšak od období Čosön (1392–1910) popularita nástěnných maleb upadá a rozvíjí se především malba na závěsné svitky *tchähwa* (幀畫),⁴¹ stále se pokračovalo v dekoraci vnějších klášterních zdí, trámů a okapů. Navíc nová dynastie Čosön, která ustanovila novou státní ideologii neokonfuciánství, postupně buddhismus zavrhl, stejně tak i umění s ním spojené. Mnoho buddhistických děl bylo zničeno, nebo bylo přesunuto do horských klášterů mimo města.⁴² To však neznamena, že buddhistické umění zcela zaniklo, záleželo totiž na vládci, někteří z nich praktikovali buddhismus jako osobní náboženství, což buddhismus a umění s ním spojené na určitou dobu oživilo, avšak postupně byla persekuce buddhismu mnohem tvrdší. V tomto období mnohé nástěnné malby byly zničeny, nejen při vpádu Mongolů, ale především při invazi Japonců během imdžinských válek (1592–1598).⁴³ Kvůli celkové perzekuci buddhismu a ničivým vpádům bylo v tomto období vytvořeno minimum klášterních nástěnných maleb.⁴⁴ Z raného období Čosön byla dochována nástěnná malba v Síni Ráje *Küngnakčön* (極樂殿)⁴⁵ kláštera Muwisa (無爲寺) zobrazující Triádu Amitábhy (*Amitchajöräsamdžonbjökhwa* 阿彌陀如來三尊壁畫). Z pozdního období Čosön byla dochována nástěnná malba Avalókitěšvary dívající se na odraz měsíc ve vodě (*Suwöl*

---

⁴⁰ KIM, Wölljong. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EB%B2%BD%ED%99%94&ridx=0&tot=157>

⁴¹ Na místo drahého hedvábí, se používalo obyčejné lněné či konopné plátno a námětem byly nejčastěji krajiny, život obyčejného lidu a portréty dvořanů, nebo v buddhistickém umění portréty sönových mnichů.

⁴² Král Tchädžo dokonce zakázal zakládání nových klášterů a vytvořil systém registrace mnichů, aby zabránil jejich nárůstu. Po těchto a dalších vládních opatřeních zbylo v zemi roku 1406 celkem 242 klášterů a chrámů.

In: ECKERT, a další 2011, str. 99

⁴³ 壁畫 KIM, Wölljung. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%20%EB%B2%BD%ED%99%94&ridx=0&tot=157>

⁴⁴ Navíc ani většina dvorních umělců se buddhistickým námětům nevěnovala – tvořili zakázky pro královský dvůr, státní rituály nebo malovali portréty učenců či krajinomalby v čínském stylu, také stoupala na popularitě kresba tuší a štětcem. V 18. století se rozvíjelo též žánrové malířství, které zachycovalo scény běžného života obyčejného lidu, někteří učenci se těmito náměty snažili distancovat od konfuciánské společnosti. Nejslavnější malíři z tohoto období jsou Kim Hongdo, Sin Junbok, Kim Tuksin, kteří zachycovali každodenní život městského obyvatelstva, pracující lid a lidovou zábavu.

In: ECKERT, a další 2011, str. 131

⁴⁵ Síň Ráje zasvěcená Amitábhovi.

In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2010. Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E6%A5%B5%E6%A8%82%E6%AE%BF>

Kwanŭmbjŏkhwa 水月觀音壁畫) v Hlavní síni Täundžŏn (大雄殿) kláštera Hŭngguksa (興國寺) z roku 1723. V síni Jŏngsančŏn (靈山殿)⁴⁶ kláštera Tchongdosa (通度寺) se nachází nástěnná malba jedenácté kapitoly Lotosové sůtry *Kjŏnbotchappchumpjŏnsangbjŏkhwa* (見寶塔品變相壁畫). Nástěnná malba Horských bohů *Samsinhubulpjŏkwha* v klášteře Sŏnunsu (禪雲寺) z roku 1840 reflektuje absorbování šamanistického panteonu a spojení s lidovým uměním. Většina pozdějších dochovaných buddhistických děl mělo charakter lidového umění a zachycuje spojení buddhistických námětů s tradičním šamanistickým odkazem korejské kultury. Silnou přímočarostí a výraznými křiklavými barvy se naprosto odlišují od jemných dvorských prací. Všechny kláštery, které byly zrekonstruovány v pozdější době, jsou stylisticky vedeny v tomto duchu – nápadné barvy s výraznou jednoduchostí.⁴⁷

2.2 Historie nástěnných maleb kláštera Hăinsa

Nástěnné malby zdobí vnější stěny hlavní Buddhovy síně zvané *Tădžŏkwangdžŏn* (大寂光殿) „Síň Velkého tichého světla“, dle znění *Avatansaky sůtry* (Hwaŏmgjŏng, 華嚴經), podle Buddhy *Vairócana* (Pirodžŏn 毘盧殿), na rozdíl od ostatních klášterů, kde jsou hlavní síně běžně zasvěceny Buddhovi Šákjamuni, nesou jméno *Tăundžŏn*, nebo síně zasvěcené Buddhovi Amitábhovi, které se nazývají *Murjangsudžŏn*. Síň *Tădžŏkwangdžŏn* dle dochovaných záznamů nese toto jméno od roku 1488, kdy byl klášter zrenovován na příkaz královny Inhje (仁惠王妃) mnichem Hakčo (學祖).⁴⁸ Nicméně další bližší historie této síně není bohužel známa, údajně však tato síň byla postavena na původním místě, kde byl klášter založen v roce 802. V důsledku velkého požáru kláštera roku 1817, byla síň znovu postavena od základu v následujícím roce mnichem Sŏnganem, a v této podobě byla síň dochována do současnosti.⁴⁹ Můžeme

---

⁴⁶ Síň Osmi fází, nebo také Síň posvátného orlího pahorku je zasvěcena Buddhovi Šákjamuni, bývají zde obrazy zobrazující osm fází Buddhova života tzv. pchalsang (八相).

In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2010. Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E9%9D%88%E5%B1%B1%E6%AE%BF>

⁴⁷ Populárním námětem je např. šamanský horský bůh *Sansin*, který je stylizován jako buddhistický bůh nebo konfuciánský mudrc. A také četné výjevy obsahují šamanistické symboly – rozličná fauna a flóra, různá znamení pro štěstí, ochranu nebo samotné nadpřirozené bytosti.

In: HAMMER, 2001, str. 61

⁴⁸ HONG, Kjŏnghŭi. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné na: <https://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/EOO62704#>

⁴⁹ Autor I Ča-chang podotýká, že *Tădžŏkwangdžŏn* postihlo několik požárů, avšak požár v roce 1817 byl nejvíce ničivý. Budova byla dokonce dvouposchodová, což zachytil ve svých obrazech čosŏnský malíř Kjŏmdže. I 1999, str. 59.

tedy předpokládat vyrobení nejstarší podoby těchto nástěnných maleb na rok 1818. Klášter však prošel několika rozsáhlými rekonstrukcemi v 70. letech minulého století, kdy se restaurátoři se snažili vše uvést do původní podoby, avšak zachování původního vzhledu nejen samotné budovy, ale také nástěnných obrazů je otázkou.⁵⁰

Jelikož jsou korejské kláštery charakteristické materiálem, ze které jsou postaveny – dřevo a jílové stěny musejí být často měněny kvůli působení externích vlivů, což neumožňuje dlouhou životnost nástěnných maleb. Ty, musí být kompletně ze stěny jako celek, avšak složitostí procesu navrácení původní malby zpět do stěny, docházelo k tomu, že se vytvořila malba nová, na novou vyměněnou stěnu – původní malba byla zničena, aby byla recyklována a použita jako nový materiál pro stěny. Při takovémto procesu není zaručeno, že se vytvoří kompletní replika původní malby, nebo také umístění do stejné stěny, dokonce ani do stejné budovy.

Autoři HAN a LEE, argumentují, že je tímto taktéž výrazně narušen původní záměr autora díla, který danou malbu umístil na danou budovu – většinou se budovy kláštera zdobily vevnitř i zvnějšku podle toho, kterému Buddhovi či bódhisattvovi, byla budova zasvěcena, malby tedy zobrazovaly výjevy a skutky ze života daného buddhy (HAN a LEE 2013, str. 156). Celková myšlenka zachování původních nástěnných maleb se v Koreji objevila až na začátku 20. století, kdy se začaly rozvíjet ideje o ochraně kulturního dědictví.⁵¹ Dle porovnání obrazů umístěných v knize a fotografií obrazů oficiálně vydané klášterem je možno vidět, že došlo k renovaci či úplné výměně fresek; kompozice většiny obrazů zůstala stejná, avšak byly pozměněné určité detaily, jako například vzhled postav, nebo změna barev, pozadí, a na některých byla vymazána kaligrafie psaná čínskými znaky. Můžeme tedy předpokládat, že se podoba těchto nástěnných maleb měnila v průběhu let a byla přizpůsobována době nebo byla ovlivněna osobním uměleckým stylem autorů, či tyto zásahy pramenily ze snahy se více přiblížit divákovi, a jednodušeji mu sdělit náboženský kontext.

Changgyönggak, depozitář *Tripitaky Koreany* společně s Tripitakou díky své poloze všem požárům unikly, a proto jsou uvedeny jako jediné původní dochované památky v seznamu UNESCO.

In: UNESCO [online] 1995 [24-8-2017]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/737>

⁵⁰ Korea Tourism Organisation [online]. Dostupné z:

<https://kto.visitkorea.or.kr/file/download/bd/99bbd564-73a5-11e5-8ef2-51ca4e120386.pdf>.kto

⁵¹ HAN a LEE 2013, str. 160

2.3 Ikonografie nástěnných maleb

2.3.1 Barvy

Stejně tak jako byl buddhismus přejat primárně z Číny, mnohá další náboženství, ideologie, sociálně-politický systémy, kulturní tradice a zvyky Číny ovlivňovaly Koreu většinu její historie. Jeden z nejdůležitějších prvků malby – výběr barev, má hluboké kořeny v taoismu z konceptu *Jin-jang Wu-sing* (陰陽五行家). Dle učení *Wu-sing* spojení nebe a země udává element vody na sever, element ohně na jih, element dřeva na východ, element kovu na západ a element země do středu. Každému elementu přísluší barva a směr: dřevo má modrou barvu a levou stranu, kov má bílou barvu a pravou stranu, ohni přísluší červená a směr vzhůru, vodě patří černá barva a směr dolů. Těchto pět primárních barev náleží do barev *Jang* a jako protichůdné barvy *Jin* se řadí tzv. sekundární barvy: zelená, nebesky modrá, růžová, okrově žlutá a fialová, které vznikají mezi světovými stranami (mezi modrým východem a žlutým středem vznikne zelená atd.).⁵² Na druhou stranu, autorka Kim Ji-Young souhlasí s tvrzením o původu tradičního užití barev jen částečně. Dle jejího názoru, pětice primárních barev pochází ze šamanistické tradice již z prehistorické doby. (J.-Y. KIM 2010, str. 447)

Přesný odstín deseti barev se jak v Číně, tak i v Koreji měnil během historie, jelikož je náročné barvy popsat a zreprodukovat vždy přesný odstín barvy dle psaných záznamů. Červená a modrá barva se nejčastěji používala při slavnostních ceremoniích nebo při obřadech a např. i u rituálů odhánění démonů, zatímco bílá a černá barva byla vyhrazena pro smuteční obřady.⁵³ Modrá a bílá barva byla asociována se ctností, vznešeností a dobrotou, a častá analogie byla modrá borovice⁵⁴ či bambus⁵⁵, a bílý jeřáb, oděv nebešťanů má být též údajně bílý. Zvláště u meteorologických a kosmických útvarů jako jsou oblaka, modrá poukazuje na harmonický stav (voda, moře obloha). Červená, jako barva letní, životodárná může být používána pro svaté, zelená je symbol jara a žlutá byla vyhrazená pro panovníka.⁵⁶ Samotná aplikace barev též ovlivněna

---

⁵² CHUNG, 1983, str. 6-7

⁵³ CHUNG, 1983, str. 12-13

⁵⁴ tradiční symboly dlouhověkosti: slunce, hory, voda, kámen, mraky, borovice, bylina věčného života, želvy, jeřáb, jelen

⁵⁵ tãnamu; korejský posvátný strom, jeden ze Čtyř ušlechtilých Sagundža (四君子) společně se švestkou, lotosem a chryzantémou; I, U-čchöl. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1997. Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EB%8C%80%EB%82%98%EB%AC%B4&ridx=0&tot=105>;

⁵⁶ WINKELHÖFEROVÁ a LÖWENSTEINOVÁ, 2006, str. 36

uměleckými styly Číny. Od období Korjŏ dominoval sytý a silný nános barev Činčchä (眞彩) a často se kombinoval s jemným nánosem barev Damčchä (淡彩), který se používal i jako technika pro kaligrafii. První záznamy o dovozu barev a tuší z Číny v období Korjŏ, vykládají o dovozu velkého množství barev pro nástěnné malby a dekoraci buddhistických klášterů.⁵⁷ Jedno z nejstarších užitích pětice primárních barev v malbě se datuje do období Kogurja, kdy byla roku 357 n. l. objevena nástěnná malba v hrobce s těmito dekorativními barvami – v oficiálních dokumentech byly poprvé zaznamenány v *Samguk-sagi* (三國史記) a *Samguk Jusa* (三國遺事) jako očchä (五彩)⁵⁸ později *Tančchŏng* (丹青), kde byla tato kombinace dekorativních barev spojena s příchodem buddhismu. *Tančchŏng* se používal ke zdobení obrazů, soch, svitků a dalších rukodělných výrobků.⁵⁹ Od období Čosŏn se *Tančchŏng* dále rozvíjel, a kromě zvýšení kontrastu a intenzity barev se začala nově používat zelená barva jako pozadí a byly přidány vzory, především rostlinné a zvířecí. Nejčastěji se používal květ lotusu, který je přímo spojený s buddhistickými doktrínami. *Tančchŏng* se poté začal používat výhradně jako dekorativní prvek dřevěných budov – buddhistických klášterů a paláců, jelikož splňoval funkci ochrany dřeva před hnilobou. *Tančchŏng* se používal v domovské Číně, Koreji, ale také i v Japonsku, nicméně jen v Koreji se *Tančchŏng* používal převážně na dekoraci okapů střech.⁶⁰

Buddhistický koncept barev se odvíjí na základě doktrinálních tradic podle dané odnože buddhismu, v Koreji byl převážně přijímán mahájánový buddhismus,⁶¹ jehož koncept barev lehce navázal na již existující koncepty barev přejaté z domácího šamanismu a z čínského taoismu. Pětice primárních barev jsou souhrnně označené jako *Otäsäk* (sanskrt. pañčavarna 五大色)⁶² jsou také kanonizovanými symboly pěti

---

⁵⁷ LEE, 2005, str. 14

⁵⁸ další označení pro *Tančchŏng*: *Tanhwak* 단확(丹靑), *Tanbjök* (丹碧), *Tallok* (丹綠), Činčchä 진채(眞彩), *Tangčchä* 당채(唐彩), *Očchä* 오채(五彩), *Hwačchä* 화채(畫彩), *Tančchil* 단칠(丹漆) KIM, Dong-hjŏn. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0013680>

⁵⁹ čosang 조상(造像), sŏ 서(書), hŏ 회(繪), hwa 화(畫) KIM, Dong-hjŏn. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0013680>;

⁶⁰ I, 2018, str. 586-587

⁶¹ Např. v ezoterickém buddhismu se základní koncept barev odvíjí dle od předposledního tranzitivního stádia meditace tzv. duhového těla, které se poté přemění na čisté světlo Nirvány. In: Kumar 2002

⁶² In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2007. Dostupné na: [http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?4e.xml+id\(%27b4e94-5927-8272%27\)](http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?4e.xml+id(%27b4e94-5927-8272%27))

transcendentálních nadsmyslových Buddhů (*Obul* 五佛), kterým jsou též přiděleny světové strany a elementy:

- Vairócana (kor. Pirodžana 毘盧遮那) – bílá barva – střed – voda
- Ratnasambhava (kor. Posäng 寶生) – žlutá barva – jih – země
- Akšóbhja (kor. Ačchok 阿閼) – modrá barva – východ – nebe
- Amitábha (kor. Amitha 阿彌陀) – červená barva – západ – oheň
- Amóghasiddhi (kor. Pulgongsöngčchwipul 不空成就佛) – zelená – sever ⁶³

2.3.2 Zobrazované ikony

Ikony a symboly hrály důležitou roli pro šíření mahájánového buddhismu v Koreji, jelikož skrze vizualizaci mnohem lépe komunikovaly abstraktní myšlenky buddhistické víry. Postupné ustanovení buddhistické ikonografie hrálo velkou roli pro věřící, kteří skrze fyzické předměty mohli uctívat buddhistická božstva. Již od dob Tří Království (1. století př. n. l. – 668 n. l.), byla buddhistická božstva ztělesňována a vypodobena v sochařství, a v průběhu času dominance určitých škol a doktrín s nimi spojenými, udávala, jaká ikona byla nejčastěji v té době zobrazována. Dva skupiny bytostí z buddhistického panteonu byly vyobrazováni nejčastěji, a to Buddhové a bódhisattvy. Buddhové jsou bytosti, které dosáhly osvícení a bódhisattvy, jsou probuzené bytosti, která se však z lítosti rozhodly zůstat na zemi a snaží se pomoci ostatním bytostem se vysvobodit. Popularita jednotlivých Buddhů a bódhisattvů se měnila během historie. Kromě ikon klasických, předmětem vzývání byli i další bytosti z buddhistické kosmologie, nebo domácí šamanistický pantheon, který byl korejským buddhismem absorbován, později byli vytvářeny portréty významných mnichů, jelikož mnozí z nich byli považováni za reinkarnaci Buddhů či bódhisattvů. ⁶⁴

2.3.3 Oděvy

Dle *Jin-jang Wu-sing* se lidé řídili i při oblékání a pro horní část těla se používaly primární barvy Jang a pro spodní část těla sekundární barvy Jin. Skrze oděvy se vyjadřoval i status ve společnosti, vyšší vrstvy si barvy a vzory monopolizovaly a jen při

---

⁶³ Kumar 2002, str.2

⁶⁴ GRUBEROVÁ 2006, str. 34

výjimečných událostech si mohl poddaný odít do barevného oblečení. Obyčejný lid mohl nosit pouze bílé, bezbarvé oblečení.⁶⁵

Mnišské roucho *Kasa* (袈裟, skt. *Kašája*) je charakteristický prvek původně buddhistických mnichů v Indii, kteří sešili své roucho z odchozených, či dokonce špinavých látek.⁶⁶ V Indii měli mniši povoleni nosit tři typy, celé roucho *sūṅgari* (僧伽梨, skt. *sanghati*), horní roucho *uldarasūṅg* (鬱多羅僧, skt. *uttarasanga*), spodní roucho *antchahö* (安陀會, skt. *antaravasa*).⁶⁷ V Indii, odkud mnišská *Kasa* pochází, se nosila běžně v závislosti na ročním období, avšak v zemích, kde jsou klimatické podmínky jiné, museli mniši *Kasa* nosit jako svrchní oděv přes tradiční oděv dané země. V Číně se *kasa* začala nosit přes vnitřní oděv *pchjōngsam* (裊衫) přes levé rameno, a při buddhistických obřadech. *Kasa* postupně ztratila svoji praktickou funkci a používala se jen pro slavnostní ceremonie – mnohdy se začala vyrábět z cenných látek, jako např. hedvábí a byla zdobena různými vzory. V období Tří království byla z Číny prvně *kasa* přejata jako svrchní část roucha červené barvy, a s ní vnitřní oděv *čangsam* černé barvy, které se nosily přes tradiční korejské oděvy *padži* a *čogōri*. Barvy *kasa* byly z počátku tvořeny pětici primárních barev a během historie se měnily, později rozlišovala příslušnost k řádu. Červená *kasa* náležela řádu Čisté země Čongtchodžong, žlutá *kasa* řádu Tiantai Čontchädžong a hnědá *kasa* sōnovému řádu Čogjedžong.⁶⁸

---

⁶⁵ CHUNG 1983, str. 8

⁶⁶ tradičně se mají sešít z 5, 7, 9 či více kusů látek, které se pak obarvily okrovou barvou.

FOULK, Griffith and MULLER Charles. In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2015. Dostupné z: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E8%A2%88%E8%A3%9F>

⁶⁷ skt. *Kašája* znamenající okrovou barvu; JU, Jōng-dža. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0000202>

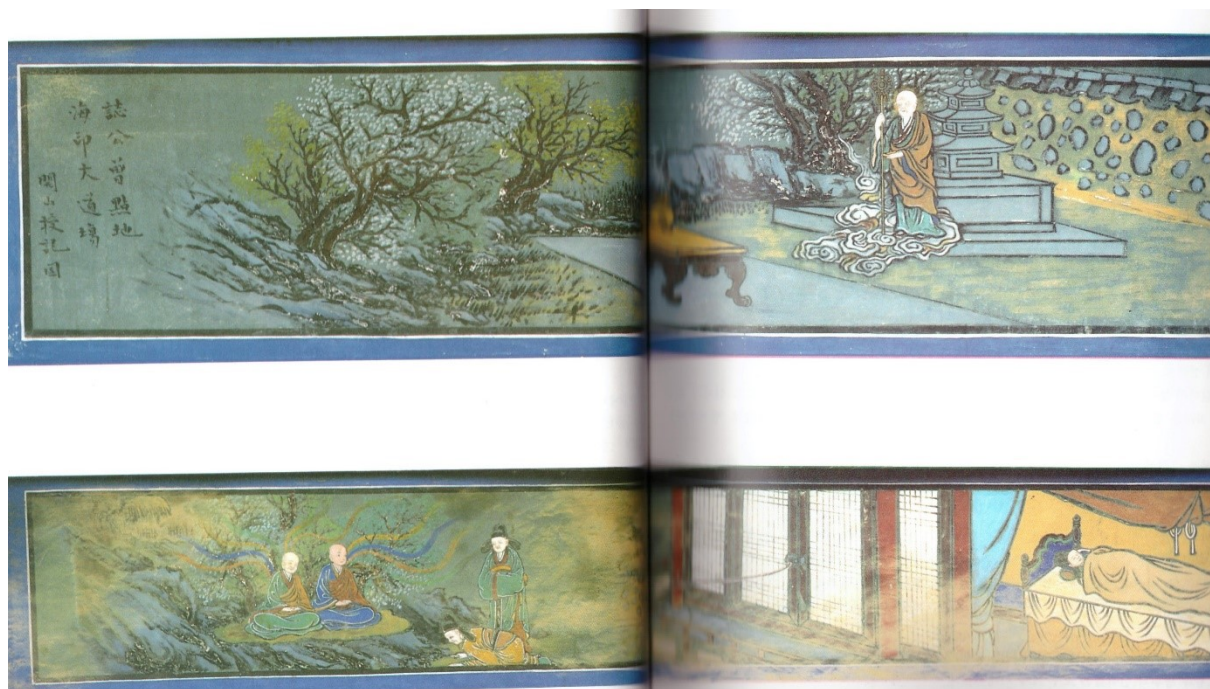
⁶⁸ Čangsam (長衫). JU, Jōngdža. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995.

Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%E9%BB%91%E9%95%B7%E8%A1%AB&ridx=0&tot=679>

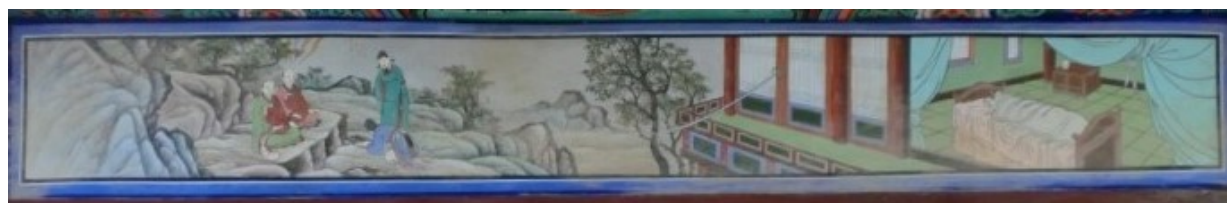

2.4 Rozbor vybraných nástěnných maleb

Obraz č. 1: Zjevení mistra Čigonga (z knihy Häinsabjökhwaijagi)

Obraz č. 2: Sunüng a Idžöng (z knihy Häinsabjökhwaijagi)

Obraz č. 3: Sunüng a Idžöng (nejnovější malba na stěně síně Tädžökwangdžön)

Obě dvě malby spojené se založením kláštera jsou na zeleném pozadí a rámování maleb je provedeno v modré, bílé a černé kombinaci. Na prvních malbě je vyobrazen mistr Čigong, který se zjevil z vnitra pagody mnichům Sunüngovi a Idžöngovi. V ruce má mnišskou hůl *sökdžang* a na sobě má *kasa* okrové barvy, přes vnitřní zelené roucho. Spod jeho nohou se line mlha, či oblaka ve tvaru háčku. Zatímco jeden z mnichů drží v ruce zvon. V druhé malbě spojené se založením kláštera Häinsa, se pětice primárních barev objevuje jako pětibarevná záře linoucí se z těl mnichů Sununga a Idžonga, a také jako pětibarevná niť přivázaná ke kmeni hrušně a dveřím paláce. *Tančchöng*, dekoraci dřeva, můžeme vidět na stěnách paláce a rámu postele, kde leží nemocná princezna. Mnichové mají v druhé malbě jinak barevná vnitřní roucha *čagam* i svrchní část *kasa*,

rukami nejspíše naznačují mudru meditace nebo kontemplace. Poddaní krále, kteří mnichy vyhledali jsou zobrazeni s typickým čínským oděvem úředníka. Při porovnání nové malby s výjevem mnichů Sununga a Idžonga s předchozí verzí, můžeme vypočítat výraznou změnu v zobrazení obou mnichů, kteří na první malbě vyzařovali linoucí se pětibarevné světlo a byli obklopeni zlatavými mlžnými oblaky vyjadřující nadpřirozenou moc mnichů. Zelené pozadí je v nové verzi potlačeno hornatou krajinou a vzhled paláce, ve kterém dlí princezna, byl výrazně zjednodušen, nová verze malby byla vytvořena s mnohem tlumenějšími barvami.

Obraz č. 4: Mnich jezdící na tygrovi (z knihy Häinsabjökhwaijagi)

Obraz č. 5: Mnich jezdící na tygrovi (nejnovější malba na stěně síně Tädžökwangdžön)

Při porovnání výjevu na obou nástěnných malbách, můžeme spatřit v nové malbě změnu v kompozici obrazu, především co se týče výjevu krajiny na pozadí, která byla změněna na skaliska hor a celkový výběr barev působí méně kontrastně. Nápis v *handža* byl na prvním malbě umístěn tak, aby neunikl pozornosti, avšak v nové malbě, hory a kmen stromu rafinovaně zaplňují prázdné místo ve výjevu. Ústřední postava obrazu mnich Hwandžok má nové mnišské roucho *kasa*, přepásané přes levé rameno, dále hnědá barva *kasa* může vyjadřovat příslušnost k řádu Čogje. Vzhled postavy tygra

byl též výrazně změněn, na novém obraze vypadá mnohem přívětivěji než na první malbě, kde byl zobrazen zuboženě.

Obraz č. 6: Setkání mnicha a jeho žáka, znovuzrozeného jako ryba (z knihy Hainsabjŏkhwaijagi)

Obraz č. 7: Setkání mnicha a jeho žáka, znovuzrozeného jako ryba (nejnovější malba na stěně síně Tädžŏkwangdžŏn)

I v tomto případě můžeme na první pohled vidět změnu ve výběru barev při vytvoření nové verze malby. Pro pozadí byla zvolena čistě bílá a celkově je celá malba v tlumenějších barvách. Mnich v nové verzi ztratil svou aureolu a vrchní část mnišského roucha, jeho róba spíše připomíná klasický korejský oděv aristokrata *simŭi* (深衣). Vzhled dřevěného bubínku s paličkou *mogtchak* na nové malbě je méně dekorovaný, za to je ale nadnášen na obláčku. Ústřední postava ryby ztratila výraznou zlatou barvu a detailnější zachycení stromu, který připomíná borovici, ryba je však nově zobrazena plačící.

Obraz č. 8 Setkání s Tříokým králem (z knihy Häinsabjōkhwaijagi)

Výjev setkání s Tříokým králem podsvětí je velmi detailně zpracován. Hierarchie jednotlivých postav je jednoduše reflektované velikostí, kdy Tříoký král je na první pohled ústřední postavou. Tříoký král a jeho podsvětní soudci mají na sobě typicky čínský hustě zdobený oděv i čínské pokrývky hlavy. Soudci mají v rukou svitky a na stole leží jejich štětce a tuš pro zápis skutků odsouzených duší. V pozadí obrazu můžeme vidět i démonické strážce s hrozivými výrazy a mnohem prostším oblečením. Kōin je oděn do typické róby prostého člověka bílé *durumagi*.

3 Představení knihy Příběhy nástěnných maleb kláštera Häinsa

Příběhy z nástěnných maleb kláštera Häinsa (Häinsabjŏkhwaijagi) byly vydané samotným klášterem poprvé v roce 1988. Vydání však neobsahuje žádné bližší informace ohledně stáří či původu samotných nástěnných maleb, či jakékoliv další informace ohledně stáří a původu příběhů s nimi spojených. Můžeme pouze spekulovat, zda byly nástěnné malby vytvořeny jedním či více osobami, a to stejné platí i o samotných příbězích, předmluva pouze zmiňuje kompilátora mnicha Hjŏndžanga. Nejnovější dohledatelné informace můžeme najít na oficiálních webových stránkách kláštera Häinsa, kde jsou vybrané příběhy publikovány v klášterním elektronickém měsíčníku, avšak často již s pozměněným zněním.

Obecně můžeme korejské buddhistické narativy (*pulgjosŏlhwa* 佛教說) dělit na: Narativy týkající se života historického Buddha Šákjamuniho, jedná se o překlady převzaté z Číny, později přímo z Indie. Buddhistické sůtry a doktríny, které jsou charakter narativ, obsahující hlavní postavy, dialogy i popis jednotlivých scén. Narativní sůtry se staly předmětem uctívání mnohých škol, jako například Avatansaka sůtra (*Hwaŏmgjŏng*, 華嚴經), Diamantová sůtra (*Kŭmgangbanjaparamilkjŏng* 金剛般若波羅蜜經), Lotosová sůtra (*Jŏnhwakjŏng* 蓮華經), či Sůtra srdce (*Panjasinkjŏng* 般若心經) a další.

A jako poslední narativy, mýty a legendy, které byly často předávány jen ústně a jejich obsah se často měnil v průběhu dějin – vznikaly tak početné varianty stejných narativů. Námětem byly různé zázraky a skutky mnichů či jejich životopisy a mnohé další. Často se náměty legend mísily s dalšími náboženstvími, především šamanismem, stejně tak jako byl buddhismus ovlivněn jako takový. Díky absorbování domácího náboženství a tradic, narativy sloužily jako účinný a důležitý prostředek pro šíření víry lidovým masám. Největší soubor těchto buddhistických legend byl zaznamenán v *Samguk Jusa*, nejstarší dochované neoficiální kronice.⁶⁹

---

⁶⁹ pulgjosŏlhwa (佛教說話) In: Encyclopedia of Korean Culture [online]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EB%B6%88%EA%B5%90%EC%84%A4%ED%99%94&ridx=0&tot=9>

3.1 Překlad předmluvy knihy

„Mnichové, kvůli útěše a blaženosti mnohých, se vydejte cestou šíření víry,“⁷⁰ je prohlášení Buddhy – nejdůležitější princip,⁷¹ úkol, povinnost a žádost doby, kterou by si měli nosit v srdci všichni buddhisti, žijící na dnešní půdě. Avšak v dnešní Koreji, ukazující roztržitost náboženství, je nesmírně náročné se setkat s původními výroky Buddhy⁷². Mimoto, Buddhova slova jsou skryta ve staletí vzdálené kulturní sféře čínských znaků nebo jsou limitována zastaralými a staromódními způsoby šíření víry, a tak pro obyčejný lid je obtížné se dostat do styku s Buddhovými slovy.

Pro vyřešení těchto problémů musíme začít s přeměnou těchto [Buddhových] slov do dnešní barvitě řeči, pospíšet si a vytvářet nové a rozmanité způsoby šíření víry. Doted' je faktem, že v porovnání s délkou historické tradice buddhismu, a v porovnání s korejským povědomím o velikosti kulturní hodnoty buddhismu, [možnost] přiblížení se lidmi ke hloubce a šířce buddhismu je ve skutečnosti malá. Musíme si přiznat, že tento problém spočívá v jazykové bariéře a v problematickém způsobu šíření víry.

Otázka, jak jednoduše a rychle šířit Buddhovo učení, je základní teze buddhismu a koresponduje s míněním Buddhova prohlášení o šíření víry – „kvůli útěše a blaženosti mnohých“. Buddhovo mínění o šíření víry bylo v minulosti vykonáno rozmanitými způsoby, již dříve byly způsoby šíření vyzkoušeny například skrze básně, obrazy, hudbu, divadelní hry a další umění. Mezi nimi, byly však nejběžnější klášterní nástěnné malby. Naši předchůdci použili nejefektivnější způsob, malbu na zeď, skrze kterou dlouhé roky sdělovali Buddhovo příběhy a rozličné lekce. Nejen nástěnná malba Stará borovice (老松圖)⁷³ od sillského malíře Solgö, ale i nástěnné malby kláštera Muwisa (無爲寺)⁷⁴ neztratily krásu barev a [viditelnost] malířských technik, překonávající poezii, i doted' při pohledu

---

⁷⁰ čöngjŏ (傳敎) In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2009 [cit. 18-04-2017].]. Dostupné z: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E5%82%B3%E6%95%99;>

⁷¹ čisang (至上) In: Naver Handža sadžŏn [online], [cit. 18-04-2017]. Dostupné z: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E8%87%B3%E4%B8%8A&cp_code=o&sound_id=o

⁷² wŏnŭm (圓音) hlas Buddhy In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2010 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E5%9C%93%E9%9F%B3>

⁷³ Nosongdo (老松圖)

⁷⁴ Kangdžin Muüsa Küngnakdžŏn Amitchajöräsamdžonbjökhwa (康津無爲寺極樂殿阿彌陀如來三尊壁畫) = nástěnná malba z období Čosŏn z roku 1476, která je národní památkou č. 313 zobrazující triádu Amitcha, s bódhisattvami Kwanŭm a Čidžang In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 2013 [cit. 19-4-2017]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%20EB%AC%B4%EC%9C%84%EC%82%AC&ridx=3&tot=4853;>

na ně vyvolávají živé emoce. A proto i skrze bezvýznamný obraz, oproti teoretickým a pedantským doktrínám či tisíce nicneříkajícím a složitým výrokům, můžeme získat hlubší a silnější ponaučení. Vydavatelský časopis kláštera Häinsa, Häin (海印), již od začátku uvažoval o přidání vysvětlení a představení k nástěnným obrazům kláštera Häinsa, aby dostal zpětnou vazbu od čtenářů, jakou si představoval. Příběhy z nástěnných maleb kláštera Häinsa, publikované vydavatelstvím kláštera Häinsa, je [výsledek] práce měsíčního časopisu Häin, který již předtím soubory nástěnných maleb uvedl, znovu je však nashromáždil, redigoval, doplnil o chybějící data a nechal svázat do jedné knihy.

Příběhy z nástěnných maleb kláštera Häinsa jsou po jednom spárovány s [příslušnou] nástěnnou malbou, jsou to příběhy, které byly jednoduše a zajímavě napsané pro snadné čtení. „Srozumitelný buddhismus, přívětivý buddhismus“ představený vydáním této knihy společně s buddhistickými narativy a legendami, aspoň částečně splnil mnohá přání věřících, kteří přišli, a také jsme velmi šťastní, že byl vdechnut nový život nástěnným malbám, které byly doteď přicházejícími návštěvníky považovány za bezvýznamné. Chtěli bychom velice poděkovat mnichovi Hjöndžangovi (玄藏), který příběhy uspořádal, mistrovi Džu-Mjödök (주면덕) za oživení nástěnných obrazů novými fotkami, a všem [řádovým] členům, kteří měli na starosti úpravu děl a korekturu. Přejeme si, aby vydání této knihy bylo aspoň trochu nápomocné při šíření buddhistické kultury.

Jaro, buddhistický rok 2532 (1988)

Vydavatelské oddělení kláštera Häinsa ⁷⁵

3.1.1 Shrnutí předmluvy

Autor předmluvy popisuje dlouhou buddhistickou tradici a prostředky šíření víry, mezi nimiž jsou nástěnné malby, která označuje za jeden z nejefektivnějších prostředků šíření víry, jelikož zanechá v pozorovateli největší dojem, též vyzdvihuje dlouhou historii nástěnných maleb samotných. Autor předmluvy rovněž adresuje problematiku spojenou se šířením víry, jejímž řešením je zpřístupnění Buddhova učení širšímu okolí

---

⁷⁵ (HJÖN-DŽANG 1988) str. 5

skrze zjednodušení jazyka. Autor předmluvy používá v předmluvě zdvořilost, honorifikaci⁷⁶ vůči čtenáři, avšak v samotných příbězích z nástěnných maleb, ve většině z nich došlo k neutralizaci zdvořilostních stupňů, mimo dialogy, kde se zdvořilostní řeč respektuje. Dle obsahu předmluvy, klášter Hăinsa se snaží jít s dobou a mimo vlastní měsíčník, kde byly poprvé vydané vybrané příběhy z nástěnných maleb, má nyní své vlastní oficiální webové stránky, kde se různými způsoby snaží propagovat nejen klášter, ale i buddhistickou vírou jako takovou, skrze organizaci různé kulturní a turistické akce, jako je například *Temple Stay*.⁷⁷

3.2 Struktura knihy Hăinsabjŏkhwaijagi

Celkový počet nástěnných maleb a příběhů s nimi spojenými, je padesát pět a jsou tematicky rozdělené do čtyř částí:

- Část první: Příběhy o Buddhovi (*Pučchŏnim ijagi*), celkem 17 příběhů
- Část druhá: Buddhistické narativy (*Pulgjŏ sŏlhwa*), celkem 14 příběhů
- Část třetí: Mnišské příběhy (*Sŏnsa ijagi*), celkem 12 příběhů
- Část čtvrtá: Přijetí Buddhismu v Koreji (*Uri narae pulgjŏga ppurinărigikkadzi*),⁷⁸ celkem 12 příběhů

---

⁷⁶ (PUCEK 2009) str. 84

⁷⁷ Temple stay je program cílen na ty, které zajímá běžný život mnichů v klášteře, nebo mají zájem o alternativní způsob relaxace. Většinou po dobu několika dní se člověk zapojuje do každodenních aktivit kláštera, včetně meditace, stravování atd. Jedná se o propagaci nejenom korejského buddhismu, ale Koreje jako takové. In: Hăinsa [online]. Dostupné z: http://www.haeinsa.or.kr/bbs/content.php?co_id=5010

⁷⁸ uchycení, „zapaštění kořenů“

3.3 Komentovaný překlad vybraných příběhů z nástěnných maleb

V této kapitole se věnuji komentovanému překladu obsahu druhé části knihy – Buddhistické narativy *Pulgjosŏlhwa*, se zvláštním zaměřením na příběhy spojenými s klášterem Hăinsa. Vybrala jsem si k překladu druhou část knihy *Hăinsabjŏkhwaijagi*, poněvadž obsahuje převážně příběhy korejského původu. Dále jsem vybrala tři příběhy ze čtvrté části knihy o přijetí buddhismu ve Třech Královstvích, jelikož první část knihy obsahuje především původní indické příběhy a část třetí pojednává o legendách čínským zenových mistrů. Zdrojový text jsem porovnávala s textem dostupným v klášterním časopise, který má v mnohých případech již pozměněný obsah, a také s dalšími obdobami těchto narativů vydaných s jiným zněním. Při překladu používám českou vědeckou transkripci, kdy vlastní jména píšu bez pomlčky. Zdrojový text obsahuje též čínské znaky *Handža* (漢字), k jejichž překladu používám pomůcky především z elektronických zdrojů, jmenovitě Digitální slovník buddhismu, Encyklopedii korejské kultury a slovník Naver Handža. K vysvětlení termínů používám poznámkový aparát a následné rozbory příběhů budou provedeny vždy na konci tematických úseků.

3.4 Buddhistické narativy (*pulgjosŏlhwa*)

3.4.1 Strom rostoucí ze hřbetu (Tŭngesŏ čaranŭn namu)

O čtyřech buddhistických nástrojích Samul 四物 (Samule tǎhajŏ)

Příběh pojednává o mnichovi, který se po smrti znovuzrodil jako ryba. Již dávno v jednom klášteře žil velmi ctnostný mnich, který měl několik žáků. Mezi těmito žáky, však jeden z nich žil vlastním životem a neřídil se učením svého mistra. Nakonec však onemocněl zákeřnou nemocí a zemřel. Po své smrti se znovu narodil jako ryba, z jejíhož hřbetu vyrostl strom a ryba nesmírně trpěla. Jednoho dne se mnich snažil překonat řeku na lodi, před jejíž přídíl se vynořila hlava plakající ryby. Když se mnich skrze meditaci hluboce pohroužil⁷⁹, spatřil výjev strastiplného života svého učedníka, který vedl prostopášný život, a brzy onemocněl a zemřel, jako trest za to, jakým způsobem svůj život vedl. Mnicha zalila lítost, a tak pro svého žáka z milosti vykonal buddhistický rituál *Surjukčchŏndodžä*⁸⁰ a osvobodil jej z rybího těla. Té noci se v mnichovo snu zjevil žák, který byl rybou. Žák mnichovi poděkoval za jeho laskavost a slíbil, že v dalším životě bude studovat a poprosil mnicha, aby usekl strom, který vyrostl z jeho hřbetu, a vysekal jej do tvaru ryby a pověsil ji před Buddhu a udeřil. „Pokud tento zvuk uslyší věřící, stane se pro ně vodítkem, a také pro ryby žijící v řekách a mořích, se tímto naskytne dobrá šance, jak se osvobodit a dosáhnout Nirvány,“ řekl žák. Dle žákova přání mnich strom porazil a vysekal z něj dřevěný buben mogŏ⁸¹ ve tvaru ryby. Postupem času se změnil na tzv. moktchak⁸², jehož užívání je jednodušší a počínaje buddhistickými ceremoniemi a recitováním sŭter po další mnohé události, se stal moktchak široce užívaným a důležitým buddhistickým nástrojem⁸³.

V Koreji, jsou ve velkých klášterech běžně zvonové pavilony, ve kterých jsou umístěny čtyři buddhistické nástroje - ze železa vyrobený pŏmčong (梵鐘), z kůže vyrobený buben pŏpgu (法鼓), unpchan (雲板) ve tvaru mráčku a mogŏ (木魚) ve tvaru ryby, tyto

---

⁷⁹ sŏndžŏng 선정(禪定) = úplné pohroužení skrze sŏnovou meditaci

Naver Sadžŏn. Dostupné online na:

https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E7%A6%AA%E5%AE%9A&cp_code=0&sound_id=0

⁸⁰ surjukčchŏndodžä 수륙천도제(水陸薦度齋) = buddhistický rituál pro spasení osamělých duší či tvorů žijících jak na zemi, či ve vodě

⁸¹ mogŏ 목어(木魚) = velký závěsný dřevěný buben ve tvaru ryby, většinou zavěšený ve zvonovém pavilonu

⁸² mogtchak 목탁(木鐸) = malý dřevěný bubínek používaný při recitaci

⁸³ pŏpgu 법구(法具) = buddhistické nástroje používané při rituálech a ceremoniích

nástroje se společně nazývají Samul (四物). Zvuk pŏmčongu má orodovat za duše trpící v pekle, aby dosáhly Nirvány. Velký buben pŏpgo má spasit všechna čtyřnohá zvířata, zvuk unpchanu je rozezněn pro útěchu všech okřídlených zvířat i hmyzu, a zvuk dřevěného mogŏ zaznívá pro spásu všech tvorů žijících ve vodách. Buddhisté, kteří hrají na tyto čtyři nástroje, se přitom takto modlí.

„Uslyší-li tento zvuk živé bytosti – od lidí po další zvířata a tvory, dosáhnou cesty osvícení a budou osvobozeny od utrpení.“ Zvuk těchto nástrojů oroduje za štěstí a dosažení Nirvány mnohých lidí, a je to zvuk osvíceného milosrdenství a úcty k životu.

3.4.2 Opitý pěti kapičkami medu (Tasŏt pangulŏi kkule čchwihajŏ)

Alegorie života (Insängŏi piju)

Jednou jeden poutník kráčel nekonečnou plání. Šel a šel, avšak v pláni nebylo vidno obydlí ani cest. Najednou se však před ním objevil běžící slon. Jakmile poutník spatřil slona obrovského jako dŏm, řítit se nesmírnou silou, rozběhl se, jak jen nejrychleji mohl. Nicméně jakkoliv zbrkle běžel, nedokázal slonovi uniknout. Zděšený poutník při svém úprku naštěstí objevil studnu. Ta byla zrovna vyschlá a visela přes ní liána. Poutník se za ní rychle spustil do studny, kde se schoval. Slon, který ho hrůzně pronásledoval, se však do malé studny dostat nemohl, a tak číhal opodál studny. Poutník, držící se liány, si oddechl, že se mu podařilo slonovi uniknout. Když se však rozhlédl kolem sebe, zhrozil se – nad sebou spatřil bílou a černou myšku, jak liánu nahlodávají. Liáně, na níž závisel poutníkův život, hrozilo přetrhnutí, a poutníkovi jistý pád na dno. A nejen to, na stěnách studny se ze všech stran plazili čtyři hadi a vystřelovali své jazyky, a na dně studny poutníka bedlivě sledoval strašlivý ještěr, který čekal, až poustevník spadne. Poustevník, třesoucí se strachy, pohlédl nahoru, aby znovu vyšplhal ven ze studny.

Slona nebylo nikde vidno, avšak spatřil hustý kouř a plameny. Všemi směry se šířil lesní požár. Poutník dále jenom visel na liáně, jelikož neměl ani pomyšlení se někam pohnout. V ten moment odněkud ukápl na poutníkovy rty pět kapiček medu. V momentě, co okusil sladkou chuť medu, poutník zapomněl na všechny strach a bolest a otočil svůj obličej směrem, odkud med ukápl. Poutník uviděl včelí hnízdo a otevřel svá ústa čekající na padající kapku medu. Ovšem zrovna se v tu chvíli otřásl strom, a včely se leknutím rozletěly a začaly poustevníka bodat do hlavy a do obličeje. Pokud se

poutník pustí liány, spadne dolů, kde ho sežere ještěř, pokud se pokusí vyhnout včelám, pohne se a uštknou ho hadi. A kvůli slonovi a lesnímu požáru, ani nemůže vylézt ven ze studny. Nesnáze, se kterými se poutník potýká, se nedají ani slovy popsat.

Tento příběh je alegorií života pocházející ze sútry *Pulsölpjukjōng*⁸⁴, jedná se o učení, které ukazuje pravou tvář lidského života. V této alegorii je poutník životem samotným a pustá pláň představuje temnou noc bez světla⁸⁵, slon představuje marnost bytí,⁸⁶ studna představuje život a smrt⁸⁷ v krutém světě, a úponky lián též představují naše jednotlivé životy. Dále černá a bílá myš symbolizují den a noc, čtyři hadi symbolizují čtyři elementy, které tvoří naše tělo: země, voda, oheň a vítr,⁸⁸ pět kapek medu představují chamtivost, chtíč, nenasytnost, pýchu a pospávání, jako pět hanebností života.⁸⁹ Včely představují lstivé myšlenky,⁹⁰ stárnutí a nemoci jsou symbolizovány lesními požáry a jedovatý ještěř ztělesňuje smrt.

A protože lidé nechápou pravou podstatu života, propadají špatnému životnímu stylu a nedokážou se od něj oprostit. A odehrává se to stejně, jako v tomto příběhu, poustevníkovi ani nepřijde na mysl strašlivá soužení čekající uvnitř studny, a omámen lahodností medu jeho mysl zbloudila.

---

⁸⁴ Pulsölpjukjōng (佛說譬喻經) Sútra, která byla přeložena ze sanskrtu čínským mnichem I-t'ingem (義淨 kor. Ůidžōng) v klášteře Tienfu-s' (大薦福寺 kor. Táčchōnboksa) roku 710 n.l. v době čínské dynastie Tang, skrze analogie v příběhu jednoduše vysvětluje buddhistické doktríny.

In: Pulgjo sadžon, Hangül Tadžangkjōng. Dostupné [online] na:

http://abc.dongguk.edu/ebti/c3/sub1.jsp?currentPage=1&displayCount=15&searchTextLike=%EB%B9%84%EC%9C%A0%EA%B2%BD&searchAlphabet=&article=DGUL_BS_T_007568&inputTextSearch=%EB%B9%84%EC%9C%A0%EA%B2%BD

⁸⁵ mumjōngdžangja (無明長夜) = živé bytosti jsou odsouzeny se stále znovuzrozkovat v šesti sférách bytí (samsára, sāṅsajudžon 生死流轉) kvůli své nevědomosti (mumjōn 無明) jako kdyby bloudily nekonečnou temnou nocí

⁸⁶ musang (無常) = pomíjivost, marnosti bytí; jedná se o základní tezi Buddhismu, která říká, že všechny věci jsou pomíjivé a vše se neustále mění a je v pohybu.

In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2017. Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E7%84%A1%E5%B8%B8>

⁸⁷ sāṅgsasa (生死事)

⁸⁸ země (či 地), voda (su 水), oheň (hwa 火), vítr (pchung 風) společně tvoří čtyři elementy (sadä 四大)

⁸⁹ Pět tužeb (ojok 五欲) = čäjok 財欲, sākjok 色欲, ũmsikjok 飮食欲, mjōngjok 名欲, sumjōnjok 睡眠欲. Tělesné tužby spojené s lidskými smysly, které ovládají každého obyčejného člověka.

In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2011. Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E4%BA%94%E6%AC%B2>

⁹⁰ sa (邪) = lstivé, prohnané myšlenky

In: Naver Handža sadžōn [online]. Dostupné na:

<https://hanja.dict.naver.com/hanja?q=%E5%A7%93>

3.4.3 Dva bratři na opuštěném ostrově (Muindoŭi tu hjöngdže)

Předchozí vtělení Avalókitéšvary (Kwanseŭmbosalŭi čönsin)

Bylo, nebylo, žil jednou jeden boháč v maličké zemi na jihu Indie. Jmenoval se Čangna (長那) a žil bezstarostně a šťastně se svojí krásnou ženou. Ačkoliv byli svoji několik let, stále neměli potomka. A tak žena postavila oltář, kde se zoufale modlila za početí mužského potomka. A nejspíše díky tomu za nedlouho porodila synka a tři roky poté porodila ještě jednoho. Čangna byl štěstím bez sebe a uspořádal hostinu, na kterou pozval všechny své blízké. Poté požádal věštce, aby mu věstil osud svých dvou synů. Ten sklopil hlavu a pravil: Oba dva bratři se narodili s osudem, jež říká, že zdědí krásu po svých rodičích, avšak jejich pouto s rodiči bude brzy zpřetrháno. Skrze toto zjištění pojmenovali staršího Čori (早離), a mladšího Songni (速離), jejichž jména znamenají brzké odloučení od rodičů. V roce třetího měsíce, kdy staršímu bylo deset a mladšímu sedm, matka náhle onemocněla. Ať zkusila jakoukoliv medicínu, její stav se akorát zhoršil. Matka si dva syny zavolala a se slzami v očích jim pověděla: „Vypadá to, že se již neuzdravím, každý člověk, co se narodí, musí také zemřít. Ale bolí mě srdce, když pomyslím, na to, že vás opustím. Až zemřu, musíte si navzájem pomáhat a spořádaně žít.“ a tak jejich matka vydechla naposled. Oba dva syni plakali svírající matčino tělo. Čangna za pomoci ostatních vesničanů uspořádal velkolepý pohřeb a v následujících letech dva syny miloval ještě více než předtím. Avšak přesvědčen radami ostatních, pojal novou manželku. Nová choť se zesnulé ženě velmi podobala, a synové byli šťastni jako by jejich matka znovu ožila. Nová žena litovala obě dvě děti, a začala je zbožňovat a milovat. Avšak následující rok byla úroda tak špatná, že nesklidili vůbec nic. Čangnovi nezbývalo nic jiného než přenechat domácnost své nové ženě a vyrazit do sousední země s cennostmi, které hodlal vyměnit za zásoby jídla. Osamocená žena si pomyslíla: „Pokud se můj muž nevrátí, jak budu sama vychovávat dva syny? I kdybych mu později porodila dalšího potomka, nepřenechá v první řadě celé jmění a dědictví těm dvěma? Ti dva určitě budou problém.“

A tak zaplatila převozníkovi loď a nařídila mu, aby je daleko odvezl a zbavil se jich. Bratři opuštěni na neznámém pustém ostrově nic nevědic pobíhali po malém ostrově jako blázni a hledali své rodiče. Na ostrově však nebyl ani stín jiného člověka. Bratři do vykřičení hlasu zkoušeli volat po rodičích, i po převozníkovi, který je přivezl, nicméně jediné, co bylo slyšet, byl zvuk větru a dunění mořských vln. Bratři Čori a Songni

nakonec kvůli vyčerpání a hladu na pustém ostrově mleli z posledního. Na pokraji smrti mladší bratr bědoval na jejich bídný osud, na to jak byli obelštěni. Starší bratr mlčky poslouchal jeho nařikání, a pak mladšímu bratrovi domlouval. „Já jsem také nejprve bědoval na celý svět a proklínal lidi, ale s tím už nic nezmůžeme. Raději bychom měli myslet na to, až se znovu narodíme v dalším světě, kde můžeme zachránit nešťastné lidi, kteří prošli stejným utrpením, jako my. Neučili jsme se snad, že útěchou druhých, jí dosáhneme brzy i my.“ Hned jak tyto slova mladší bratr uslyšel, rozzářil se mu obličej. Bratři pohlédli vzhůru do nebes a složili posvátný slib. „Ačkoliv tady zemřeme, v dalším životě se staneme svatými, staneme se bódhisattvami a spasíme všechny, jež trpěli jako my. Ošatíme, nakrmíme a vyléčíme chudé a nemocné, kterých je v tomto sužovaném světě mnoho,” takto bratři pravili a učinili dohromady třicet dva slibů, načež zemřeli svírající se navzájem v náruči. Tváře bratrů, kteří osaměle zemřeli na pustém ostrově, zdobil klidný a radostný úsměv. Traduje se, že se ostrov nazýval Potcharakka⁹¹, a že se ze staršího bratra stal Avalókitéšvara, a z mladšího Mahásthámaprápta.

3.4.4 Chlapec, který vystoupal do nebes na dřevěném koni (Mongma tchago süngčchönhan tongdža)

Adžabang poustevny Čchilburam (Čchilburam adžabang)

Byla polovina období Čosön, kdy se nově zvolený správce oblasti Hadong, rozhodl navštívit nedalekou poustevnu Čchilburam, na cestě do kláštera Ssangjesa, kvůli mnohým zvěstem, které slyšel. Když doprovod správce dorazil do poustevny Čchilburam, zrovna nastal čas, kdy se mniši měli odebrat do studijní síně Adžabang⁹² na odpolední meditaci. Z dvorku přicházející starý mnich se jim pokusit zabránit vstoupit dovnitř. „Nově zvolený místodržící si přišel tuto místo prohlédnout!”

Mnich je vřele přivítal. „Vítejte, nicméně není tady nic úžasného k vidění, je to jenom místo kde studiu hluboko v horách.”

---

⁹¹ Potcharakka, sankrt. Pótalaka (補陀落伽) je mýtická hora, kde pobýval Avalókitéšvara

⁹² adžabang (亞字房) = speciální meditační místnost ve tvaru čínského znaku 亞, která měla vyhřívané podlahy korejským systémem ondol (溫突), a údajně vydržela vyhřátá 100 dní. Nejstarší záznamy o této místnosti pocházejí z přelomu 9. a 10. století, avšak v průběhu let klášter Čchilbuls a přilehlé budovy byly několikrát zničeny požáry, nejnovější rekonstrukce proběhla v roce 1983.

In: Či, Söngho Pägil ongi čisok, čchilbuls adžabang pimil pchullilka [online] 2016. Dostupné na: <https://www.yna.co.kr/view/AKR20160111037400052>

„To nevadí, chceme si jenom prohlédnout adžabang.”

Mnich odvětil s rozpačitým výrazem: „Jelikož zrovna probíhá meditační praxe, bude opravdu obtížně se dostat dovnitř síně meditace.“ Správcův doprovod ale nechtěl ustoupit, a tak starého mnicha odstrčili a správce vystoupal do síně, otevřel dveře do adžabangu a nahlédl dovnitř. Jeho očím se naskytl nevídaný pohled. Nejspíše proto, že bylo po obědě, spatřil různě dřímající mnichy, kteří byli otupělí po jídle. Byl tam ospalý mnich se vztyčenou hlavou zírající do nebe, mnich klímajíc zíral do země, mnich klímajíc zleva doprava, a k tomu mnich, který intenzivně pšoukal. Správce byl šokován, srahl čelo, zavřel dveře a sešel dolů. „Slyšel, jsem, že zde studují vznešení a ctihodní mniši, takhle má vypadat to studium?!” pokáral mnicha správce.

„Co to je za učení, klímajíc zírat uvnitř místnosti do nebe?”

„Jedná se o učení zvané Angčchönsöngsukkwan⁹³, sledováním nebeských konstelací na obloze, se snaží spasit celé lidstvo.”

„A co zírání do země se sklopenou hlavou?”

„Jedná se o Čihamangnjönggwan⁹⁴, učení s jednotným pohledem na to, jakým způsobem vykoupit zemřelé duše z podsvětí, které si nasháněly karmu v jednom světě.”

„A co neschopnost udržet balanc, kolébání se ze strany na stranu?”

„Toto učení se nazývá Čchunpchungjangnjugwan⁹⁵, nebýt posedlý ani jednou stranou – bytím nebytím, dobrem a zlem, bolestí a radostí, učením, skrze které se dostaneme do hlubokomyslného stádia.” Správce byl chvíli zaskočený mnichovou odpovědí řečenou bez jakéhokoliv zaváhání.

„A co tedy znamená vypouštění větrů v sedě?”

„To je Čiltchongtchapchagwan⁹⁶, jedná se o učení, které chce otevřít temná srdce omezených lidí, kteří neradi poslouchají ostatní a jsou tvrdohlaví.” Správce byl zaskočen. „Pokud je to tak jak pravíš, dle zvěstí je [vaše učení] jistě obdivuhodné a

---

⁹³ 仰天星宿觀

⁹⁴ 地下亡靈觀

⁹⁵ 春風楊柳觀

⁹⁶ 漆桶打破觀

zasluhující úctu. Dám vám proto jeden úkol. Na prostranství úřadu je postaven dřevěný kůň, projed'te se na něm. Pokud se vám však úkol nepodaří splnit, vaše studijní síň bude uzavřena a všichni věřící budou velice potrestáni.”

Jakmile správci doprovod odešel, velmi znepokojení mniši svolali všechny do velké síně a celou noc horlivě diskutovali, ale nedokázali vymyslet žádný jasný plán. V ten moment vystoupil z nejnižšího místa chlapec a zvolal: „Drazí mniši, nemějte starosti, půjdu do budovy úřadu a postarám se o to.”

„Ale, chlapče, copak ty zmůžeš?” dušovali se mniši, nicméně jiný plán však neměli. Další den se chlapec vydal do budovy úřadu a nasedl na dřevěného koně a dlaní jej pleskl po hýždích. V tu chvíli kůň z ničeho nic zařehotal, po prostranství uběhl tři kolečka a za zvuku cinkání zvonečku vzlétl do nebes. V tom okamžiku se kůň přeměnil na modrého lva a chlapec na jeho hřbetu se proměnil na bódhisattvu Maňdžuśrí a oba zmizeli v dálce. Lidé poblíž, kteří sledovali celý výjev, rukama ukazovali směrem, kde bódhisattva Maňdžuśrí zmizel. Po této události, počínaje správcem, všichni lidé s hlubokou vírou pečovali o studijní síň Adžabang poustevny Čchilburam.

3.4.5 Vyléčení nevyléčitelného (Pulčchipjōngŭl kočchida)

Král Sedžo a chlapec Munsu (Sedžo täwanggwa Munsu tongdža)

Sedmý vládce dynastie Čosŏn, král Sedžo přinutil svého synovce Tandžonga, aby abdikoval a uzurpoval trůn. Jako odplatu za jeho zločin, se mu ve snu zjevila hrozivě spílající Tandžongova matka. „Protože byl můj syn moc mladý, tak jsi byl jeho regentem, což je stejné jako být králem. Musel jsi to dítě sesadit z trůnu a vyhnat dokonce do exilu, nebo to snad nestačí, a ještě ho nemilosrdně zabiješ? To jsi tak toužil po královském trůnu? Fuj, ty odporný darebáku!” vyřkla a plivla. Sedžo se probudil ze snu a po celém těle mu vyrašily puchýře a trápila ho nepředstavitelná bolest. Žádný znamenitý lékař, ani zázračný lék mu nedokázal pomoci. Sedžo svých předešlých činů upřímně litoval. A aby se z nemoci vyléčil, odešel do hor Odäsan, do provincie Kangwŏn. Bylo to kvůli tomu, že se tam nachází zázračné učiliště⁹⁷, kde pobýval bódhisattva Maňdžuśrí (kor. Munsubosal). Král Sedžo se odebral do kláštera Sangwŏnsa, kde se k bódhisattvovi horlivě modlil po dobu sto dní. Nastal poslední den a král Sedžo po

---

⁹⁷ torjang (道場) = přednášková síň

poslední modlitbě se šel omýt do říčky, jelikož ho nesnesitelně svědilo celé tělo. A jak se sám umýval, pomyslel si, že by se hodilo, kdyby mu někdo vydrhnul záda, když zrovna v tu chvíli kolem říčky procházel jeden hoch. Král ho pokynem přivolal a požádal ho, zda by mu nemohl pomoci. Hoch bez váhání přitakal a vydrhnutím zad královi od svědění nesmírně ulevil. Po své koupeli král hocha pochválil. „Ne že až někam náhodou půjdeš, budeš roztrubovat, že ses dotkl králova těla a umyl jeho ohyzné boláky.”

Chlapec se usmívaje odpověděl: „Ano rozumím Vaše Veličenstvo, ale budu Vás muset požádat, abyste v budoucnu nikde nevyprávěl, že jste v horách Odäsan osobně⁹⁸ potkal Maňdžušrího.” poté co to dořekl, z ničeho nic zmizel. Král hocha takto žádal, protože se bál, že by hoch mohl později rozšiřovat zlé zvěsti. Avšak zalil ho stud a nevěděl co si počít, když si uvědomil, že se setkal se ztělesněným Maňdžušrím.

A tak později svolal nejlepší malíře a sochaře, aby namalovali a vysochali podobiznu Maňdžušrího podle toho, jak si ho král pamatoval. Je to [nejznámější] socha Maňdžušrího, která je uchována v meditační síni Sönwön kláštera Sangwönsa.

[....]

Když král v klášteře Sangwönsa pobýval a nastal čas jídla, král se vždy účastnil veřejných modliteb a obětování jídla Buddhovi, a společně s ostatními mnichy rozprostřel nádoby palu⁹⁹. Předtím, než se rozdělilo jídlo, všichni dostali vodu tzv. čchönsumul¹⁰⁰, kterou se po jídle nádoby umývalo. Avšak jednoho dne, mladičkový mnich¹⁰¹, rozdávající čchönsumul, když dorazil ke králi, pronesl: „Vezměte si vodu, Kōsa¹⁰²!”

Přítomní mniši a poddaní provázející krále se polekali. Ihned se obávali o mladičkého mnicha, bylo jasné, že ho postihne velký trest. Král to ovšem považoval za čest, být takto osloven a mnicha pochválil. „Kdyby nebylo tebe, dočkal bych se někdy od někoho jiného, oslovení Kōsa?” a nakázal, aby byl mnich štědře odměněn.

---

⁹⁸ čhinkjōn (親見) = setkání se svatým

⁹⁹ palu (鉢盂) = mnišské nádoby, je tvořeno čtyřmi nástroji

¹⁰⁰ čchönsumul (千手水) = voda, jenž se používá k omývání nádobí, která se poté obětuje duším

¹⁰¹ samisūng (沙彌僧) = šrámanéra skt.; mladý mnich, novic, který ještě není orodovaným bikšu

¹⁰² kōsa (居士) = společné oslovení věřících mužského pohlaví; většinou těch, kteří nevstoupili do řádu a nezřekli se laického života

Jednou se stala jistá příhoda, když král Sedžo zamířil do Buddhovy svatyně, aby se pomodlil. Z ničeho nic se odněkud objevila kočka, která chňapla a tahala za lem králových šatů, čímž mu zabránila, aby do svatyně vstoupil. Královi to přišlo divné, a tak svolal lidi a nařídil jim, aby svatyni uvnitř prozkoumali – ti pod stolem našli ukrytého zabijáka. Ten byl ihned lapen, a král, jako výraz díku, věnoval klášteru kus půdy¹⁰³ a nařídil, aby v klášteře o kočku pečovali. A nejen to, před svatyní nechal též postavit kamenné sochy koček. Když král vyrazil do hor Odäsan, nejenže osobně spatřil bódhisattvu Maňdžuśrího, který ho úplně vyléčil z hrozivé nemoci, ale také mu zachránila život kočka. Tímto byl král Sedžo Buddhovi velmi zavázán, a v dobách dynastie Čosön, kdy byl buddhismus krutě potlačován, se král Sedžo zasloužil o mnoho výjimečných skutků.

3.4.6 Přestěhování kláštera, ve kterém jsme žili (Saldön čölül olmkjōda)

Zázračné schopnosti mistra Podōka (Podōk hwasangŭi sintchong)

Mistr Podōk byl ctnostný mnich žijící za vlády krále Podžanga dynastie Kogurjō. Po prvotním přijetí buddhismu za krále Sosurima v roce dva, Kogurjō po generaci sepisovalo Buddhova učení, nicméně ve dvacátém sedmém roce vlády krále Jōngju, byl přijat taoismus, čímž se zároveň začalo od buddhismu obecně vzdalovat. Poté následujícího roku dvacet osm, král Podžang zcela vyznával jen taoismus a buddhismus kompletně zavrhl. Poté bylo společenskou tendencí studium a výuka pouze taoistických textů. A bylo ještě hůře – buddhistické kláštery byly ničeny a stavěny byly pouze taoistické, favorizováni byli jenom taoističtí duchovní a buddhističtí mniši byli perzekuováni. Mniši Hjepchjōn, Hjedža, Sūngnjung a Hjegwan a další vnešení mnichové se o to víc snažili o osvětlení mnohých, nicméně o klášter, kde praktikovali, byli však taoismem připraveni, a těmito okolnostmi byli nuceni odejít do Japonska. A nejen to, bylo prosazováno Společenství pěti měřic rýže¹⁰⁴ (Odumigjo 五斗米教), skrze které bylo vyžadováno od obyčejného lidu příspěvek ve výši pěti mal¹⁰⁵, což u lidu zapříčinilo ještě větší nelibost k taoismu. Mistr Podōk, který chtěl zastavit tuto politováníhodnou situaci, se pevně rozhodl, že se obrátí na krále s prosbou.

---

¹⁰³ jangmjodžōn (養描田)

¹⁰⁴ Odumigjo (五斗米教) = Učení nebeského mistra, taoistické hnutí založené roku 142 n.l., které věřilo, že nastane apokalypsa, a jen ti kteří mají energii qi v rovnováze přežijí a obnoví lidstvo; první forma taoismu, která měla organizované duchovenstvo In. Samguk Jusa str.190

¹⁰⁵ mal/tu (斗) = jednotka objemu; 18,039 l In. Samguk Jusa str.386

„Tato země od počátku přijímala buddhismus, a skrze Buddhovo milost a harmonii duše, všichni lidé žili v souladu a šťastně, bohužel Vaše Veličenstvo favorizuje taoismus a buddhismus perzekuuje, lidmi vážení vyšší mniši odešli ze země a rozhořčení lidu se více a více zvětšuje. Obávám se o budoucnost naší země, pokud bude veřejné mínění rozpolcené.“

„Toto nechci poslouchat. Jídlo se také musí měnit, jelikož se ti mění chutě, stejně tak oblečení musíš vyměnit za nové, aby ses cítil svěže. Takže mistře Podōku, pokud se ti opravdu moje skutky přičí, tak laskavě odejděte.“

„Země je v chaosu, jelikož jsou královny oči zakaleny, toto je zcela zřejmě osud. Jakkoliv mohu nabádat, nemá to cenu. Bude lepší, když tedy odejdu,“ zvolal mistr Podōk a odešel zpět do kláštera, aby si promluvil se svými žáky.

“Připravte se, jelikož zítra brzy ráno odtud odejdeme. Není náhodou mezi vámi někdo, kdo spatřil dobré a vhodné místo pro praktikování asketismu?”

Ozval se jeden ze žáků uprostřed. „Před několika lety jsem navštívil hory Kodalsan, v provincii Wansandžu¹⁰⁶, myslím si, že je to vhodné místo pro klášter.“

„Zítra se tedy přesuneme na zmíněné místo, kde budeme rozjímat, tomu věřte.“

Další den hned za svítání všichni žáci brzy vstali, aby vykonali ranní rituál torjangsōk (道場釋)¹⁰⁷, a když se porozhlédli po okolí, klášter, ve kterém celou dobu žili, vypadal stejně, avšak venkovní scenérie nevypadala povědomě. Přišlo jim to podivné, a po delším zkoumání zjistili, že se jedná o úplně cizí místo než to, ve kterém doteď žili. Naprosto udivení žáci běželi najít svého učitele, aby mu vše pověděli, ovšem mistr Podōk na to odpověděl: „Není nic divného na tom, že jsem včera v noci náš Pchjōngjangský klášter Palljunga, ve kterém jsme rozjímal, přesunul sem do Wansandžu, do hor Kodalsan.“

Tato událost se stala devátého roku (605 n. l.) za krále Podžanga dynastie Kogurjō. Mistr Podōk, vysoce sečtělý a zdatný v odříkávání, obzvláště znalý sůtry

---

¹⁰⁶ Wansandžu, Kodalsan (完山州, 高達山) = dnešní Čondžu, hory Kodōksan

¹⁰⁷ torjangsōk (道場釋) = rituál Buddhovi při úsvitu pro očistění a hlubší pohroužení

In. Naver Kugō sadžon. Dostupné online na:

<https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/4e2552581dcd43809dc651273c46e913>

Mahāyāna Mahāparinirvāṇa, se rovněž stal zakladatelem sekty Jölban, a traduje se, že se mistr Wõnhjo učil výklad sůtry *Mahāyāna Mahāparinirvāṇa* od mistra Podōka. A takto, lidé, kteří slyšeli příběhy o mistru Podōkovi, zdatným v praxi i výkladu, přicházeli na místo, kde mnich přebýval, a mistr Podōk pokaždé kázal svým žákům: „Jelikož tento host pochází z mého rodného města, dobře se o něj postarejte!” Jeho žáci se vždy pěkně o hosta starali, ale pokaždé když přicházeli noví lidé, začali si lámat hlavu nad mistrovi slovy, že se jedná o jeho krajana. A když se hostů vyptávali, ti odvětili, že jejich rodné město je jiné. Jeden z žáků se na mistra rozhořčeně obořil. „Mistře, nebude lepší, když nám od příště jasně řeknete, kdo je váš krajan a kdo není, abychom se o vaše krajany mohli opravdu dobře postarat?”

„Nevyjadřuj se o něčem, čemu nerozumíš. Náš život začíná narozením na neznámém místě, a až zemřeme, také nevíme, na jaké místo půjdeme, nepocházíme tedy všichni ze stejného místa? Kromě toho, nejsou všechna živá stvoření dítka, o která se stará Buddha, jako rodič? Jak můžeš takto nespravedlivě rozlišovat mezi svými sourozenci? Jakýkoliv člověk, který přijde do mého kláštera, bez rozdílu ať chudý či bohatý, pečlivě se o něj postarejte.” Žáci byli jeho řečí dojati, a poté všechny lidi považovali za své, bez jakýchkoliv pochybností a otázek.

3.4.7 Založení kláštera Nāwõnsa (Nāwõnsa čchanggõn jurä)

Zázračné schopnosti mistra Wõnhjoa (Wõnhjo täsaüi sintchong)

Mistr Wõnhjo je korejský mnich, jehož jméno bylo široce známé v Číně až po Japonsko. Jeho jméno bylo význačné nejen vzdělaností – byl to osvícený mnich, jehož veškeré zásluhy obyčejný člověk nedokáže vyjmenovat. Jednou, když mistr Wõnhjo rozvíjel soustředěnou meditaci¹⁰⁸ a hluboké rozjímání¹⁰⁹ v Číně. V čínském Čanganu, v horách Čongnamsan (終南山) zrovna hrozilo, že letní přivalové deště sesunou úbočí hor na klášter Undžesa (雲際寺). V těchto dobách byl klášter Undžesa velmi slavný a praktikovalo zde přes tisíc osob. Když si mistr uvědomil, že je život těchto lidí v ohrožení, a tak poslal do kláštera dřevěnou desku.

---

¹⁰⁸ samādhi skt, kor. sammā (三昧) In: Digital Dictionary of Buddhism [online].

Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E4%B8%89%E6%98%A7>

¹⁰⁹ kwan (觀) In: Digital Dictionary of Buddhism [online].

Dostupné na: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E8%A7%80>

V tu chvíli se po dvorku kláštera Undžesa procházel mnich, který spatřil, jak se uprostřed dvorku kolem dokola točí podivná věc, a běžel do velké síně všem věřícím povědět o svém objevu. Věřící se šli podívat ven na podivný předmět vznášející se ve vzduchu, přičemž v momentě, když všichni vyšli na dvorek se hora opodál zhroutila, zasáhla velkou síň a zřítíl se i celý klášter. Věřící, jejichž životy byly jako zázrakem jen tak tak zachráněny, sepnuli ruce dohromady k modlitbě, aby vzdali dík záhadnému předmětu, vznášejícímu se ve vzduchu. Poté dřevěná deska upadla na zem a bylo na ní psáno: „Wõnhjo ze Silly zachránil věřící vrhnutím dřevěné desky” (海東元曉擲板救衆).

Po přečtení nápisu byli věřící unešení schopnostmi Wõnhjoa, a tak ho šli vyhledat do Silly, a prosili ho, aby se mohli stát jeho žáky. Mistr Wõnhjo s potěšením vyslyšel jejich prosby, a poté šli vyhledat vhodné místo, kde by mohli praktikovat svou víru, až došli do dnešní oblasti Kjõngnam Jangsan-gun, Habuk-mjõn, Yõngjõlli. Když mistr Wõnhjo doprovázen tisícem věřících na místo dorazil, přivítal je horský bůh. „Tato hora, je perfektní místo pro rozjímání tisícovky lidí, založte si zde svůj řád.” Poté je horský bůh dovedl na místo, kde stojí dnešní klášter Năwõnsa. Jakmile na místo dorazili, horský bůh, který je celou dobu vedl, z ničeho nic zmizel. Mistr Wõnhjo vstoupil do údolí nalevo od hor Wõnčõksan, kde založil klášter Năwõnsa, a uvnitř hor nechal postavit osmdesát osm poustev, v nichž skrze své učení pomáhal věřícím dosáhnout osvícení.

3.4.8 Podivný sen (Isanghan kkumũl kkugosõ)

První příběh o mistrovi Muhakovi a I Sõng-gje (Muhak täsaũwa I-Sõngje ijagi, čchõtbonččä)

I Sõng-gje, který nastolil dynastii Čosõn, se stal králem Tchädžo. Ve svém mládí odsuzoval dynastii Korjõ, která byla den, co den zhýralejší, na druhou stranu byl však ctižádostivý, a také se potuloval skrz na skrz krajinami všech osmi provincií Koreje, cvičil bojová umění, rozvíjel svého ducha, navštěvoval proslulé hory a významné kláštery, kde se modlil o požehnání nebeských a pozemských bohů, a také požehnání všech Buddhů. Jednou, když přebýval v Anbjõnu, v provincii Hamgjõndo, se mu přihodila zvláštní věc – zdál se mu sen, a jakkoliv nad ním dumal, nedokázal si vysvětlit, co znamenal. Vyhledal proto ve vesnici starou věštkyni, která byla nejlepší vykladačkou snů, a zeptal se ji: „Přišel jsem kvůli tomu, protože se mi minulou noc zdálo několik snů, ale byly tak podivné, že vás chci požádat o jejich výklad. “

Věštce pečlivě vyslechla obsah I Söng-gjových snů a po dlouhém hloubání opatrně pravila: „Jak by si mohla jedna stará bába dovolit udělat výklad proroctví snů takového chrabrého muže? Když se vydáte čtyřicet Li ¹¹⁰ směrem na západ, najdete hory Sölbongsan, v nichž je malá jeskyně, kde pobývá mnich Toin. Pokud se toho starce zeptáte, jistě vám vše dobře vyjeví.”

A tak, jak stařena pravila, I Söng-gje ho šel vyhledat do hor Sölbongsan. Když vstoupil do jeskyně, byl mnich zrovna pohroužen do meditace. I Söng-gje trpělivě a s úctou čekal, a poté co se mnichovi hluboce poklonil a prozradil mu důvod své návštěvy.

„Já, obyčejný člověk ze zaneřádného světa, jsem Vás vyhledal kvůli rozporuplné záležitosti. Doufám, ve Vaši milost, že mě osvětlíte.”

„Povězte mi, o co se jedná?”

„Totiž včerejší noc se mi zdál sen, a jakkoliv jsem nad tím přemýšlel, nedokázal jsem přijít na to, co znamená, a proto jsem se přišel otázat Vás. Spatřil jsem, jak všechny slepice na vesnici kdákají ve stejnou chvíli a z nebes pršely květiny jako déšť. A kromě toho, jsem vstoupil do starého skladiště, kde jsem si naložil tři trámy krovu na záda, a když jsem vycházel, uslyšel jsem zvuk rozbíjející se ho zrcadla, který mě ze snu probudil. Není to špatné znamení?”

„Pokud se vám opravdu zdálo něco takového, nikomu nic bez rozmyslu neříkejte. Jelikož jsme tady sami, bedlivě poslouchajte. Slepice na vesnici všechny současně kdákající “kokodák”(kokwiwi 高貴位) znamená, že se jistě vyšplháte na vysokou pozici. A vstoupení do starého skladiště, kde jste si naložil tři trámy krovu a vyšel s nimi ven - se jasně podobá znaku vládce, král 王.”

Poté co I Söng-gje vyslyšel mnichova slova, skryl své vzrušení a ptal se dál. “ A co znamená, když padají z nebe květiny a rozbití zrcadlo?” Mnich beze slov popadl štětec a napsal báseň, kterou předal I Söng-gjovi.

花落能衣實
鏡破豈黑聲

„Pokud padají květiny, přinese to plody.
A teď když se rozbilo zrcadlo, udělá to nějaký zvuk?”

---

¹¹⁰ ri (里) = korejská míle; 362,7 m In: Samguk Jusa str. 386

Mnich se znovu důkladně podíval I Söng-gjovi do tváře a pravil: „Jak se dívám na váš obličej, vidím kypící sílu krále, ale ještě nejste zcela zbaven strachu¹¹¹, proto se modlete ke svatým a konejte dobré skutky. A poněvadž o této skutečnosti vím jenom já, budu ji držet v tajnosti, ale vy jasnosti, o vašich snech nesmíte pronést ani slovo. Jelikož budete čekat ještě tři roky, mezitím na tomto místě nechte postavit klášter a shromáždíte pět set Arhatů a zcela upřímně se zde modlete.” Poté co I Söng-gje mnicha vyslyšel, vstal a vzdal mu úctu. Posléze na to I Söng-gje ve svém místě narození, na území Anbjönu nechal postavit klášter, jehož jméno je Sökwangsa. A když si I Söng-gje nevěděl poradit, vždy mnicha žádal o rady, načež když ustanovil dynastii Čosön a nastoupil na královský trůn, ustanovil mnicha svým královským učitelem. Tento mnich nebyl nikdo jiný než mistr Muhak.

3.4.9 Pro shromáždění pět seti Arhatů (Obäk nahanül mosigi wihä)

Druhý příběh o mistrovi Muhakovi a I Söng-gje (Muhak täsaüwa I-Söngje ijagi, tubönččä)

I Söng-gje, jemuž výklad snu od mistra Muhaka předpověděl, že se stane králem, se snažil konat dobré skutky – postavit klášter Sökwangsa a shromáždit pět set soch Arhatů v Ŭngdžinčönu. V tu dobu ve stejnou chvíli byl klášter Kwangdžöngsa, ležící v Kildžu provincie Hamgjongdo, zničen požáry způsobené válkou, o čemž se doslechl I Söng-gje, který se rozhodl, že z tohoto opuštěného místa odveze část Tripitaky a sochy pět seti Arhatů do kláštera Sökwangsa. Sochy pět seti Arhatů nejprve odvezl lodí z Kildžu do Wönsanu, a poté tyto kamenné sochy ručně přenášel z Wönsanu do kláštera Sökwangsa jednu po druhé s upřímnou oddaností. Takto přesunul do kláštera Sökwangsa čtyři sta devadesát osm soch, avšak si pomyslel, jak je to [zdlouhavé] a namáhavé, a tak poslední dvě sochy přesunul naráz.

Jenomže když druhý den I Söng-gje po modlení vyšel ven a rozhlédl se, zjistil, že jedna z posledních soch, kterou přivezl, zmizela. Šel se porozhlédnout po okolí, ale sochu nikde nenašel. Posléze hledání vzdal a šel spát, a tu noc se mu ve snu zjevila zmizelá socha a zvolala: „Když jsi byl předtím tak věrně oddaný a nesl jsi každou sochu jednu po druhé, proč když jsi došel ke mně, tak jsi mě nesl v páru a ne odděleně? Jak můžeš

---

¹¹¹ köpgi (劫氣) = znepokojený výraz tváře člověka, který je zahrán do kouta

být, tak nečestný? Nenechám se sebou neuctivě zacházet. tak jako ostatní, a proto jsem odešel do poustevny Piroam, do hor Mjohjangsan, tomu věř!”

S vyděšením se probudil, byl to jen sen. I Söng-gje ihned na to vyslal do hor Mjohjangsan člověka, aby je prozkoumal – vypověděl, že na tom místě byla socha Arhata, která byla předtím tak nepříjemná. Velmi kající I Söng-gje se tam ihned vydal, s velkou úctou a zahanbením sochu znovu přenesl. Nicméně druhý den socha znovu zmizela. Nebylo zbylí a na místo zmizelé sochy umístil pouze štítek s jejím jménem. Traduje se, že toto byl důvod toho, proč v klášteře Sökwangsa, v síni Ůngdžinčön mezi pět seti Arhaty jedna socha schází.

Takto I Söng-gje shromažďoval sochy Arhatů po dobu tří let, čímž upřímně věnoval Arhatům pět set modliteb, díky čemuž později ustanovil dynastii Čosön a nastoupil na královský trůn. I Söng-gje, již usazen na královském trůně, se všude možné snažil mistra Muhaka najít, aby ho nadále učil, ale jako by se po něm slehl prach. A tak rozkázal všem provinčním správcům, aby mistra Muhaka vyhledali a přivedli ho. Když provinční správci dorazili do hor Koksán, doslechli se, že v horách Kodalsan, pobývá v jisté poustevně osvěcený mnich. Pomysleli si, jestli se náhodou nejedná o mistra Muhaka, a tak ponechali své sluhy stranou a skrze údolí se vyšplhali na vrcholek hor, kde pověsili své úřednické pečeti na větve borovice a pak se vydali k poustevně. Když dorazili na místo, spatřili starce, zářící světlem, jak zrovna motýčkou okopává pole. „Kdo postavil tuto poustevnu?” zeptali se starce.

„Já jsem ji postavil-

„Pročpak ale na tomto skalnatém pahorku, co odtud vidíte?”

„Postavil jsem ji zde, protože je odtud vidět protější vrcholek Saminbong 二印峯.

„A proč se ten pahorek nazývá Saminbong?”

„To jméno znamená, že když na tomto místě postavím poustevnu, že nastane den, kdy se jednou objeví tři úředníci, kteří na protějším pahorku pověsí na větvi borovice svoje pečeti.” Potom co si tři úředníci vyslechli mnichovo odpověď, ohromeně povstali a složili mnichovi poctu. Přesně jak předtím hádali, byl to mistr Muhak. Vyřídili královo upřímnou žádost a mnicha odvedli s sebou.

Tchädžo, I Söng-gje byl nesmírně potěšen a mistra Muhaka ustanovil svým královským učitelem a radil se s ním o budoucím přesunu do Söulu. Mistr Muhak při mnoha příležitostech nesouhlasil, nakonec však na nápad přistoupil, a tak byl Hanjang zvolen novým královským sídlem a byl zde postaven královský palác.

3.4.10 Kázání súter krávám (Soege põpmunül hada)

Hansan a Sũptũk (Hansangwa Sũptũk)

Přesné období se neví, ale dle toho, jak praví legenda, žili v době dynastie Tang významné osobnosti Hansan a Sũptũk. Společně s mnichem nazývajícím se Pchunggan žili v klášteře Kukčchõngsa. Společně byli označováni jako Kukčchõngsamũn (國,青三隱), znamenající, že se všichni tři svatí v tomto klášteře ukrývali před světem. Je tradováno, že všichni tři byli vtělení Buddhy a bódhisattvů – mnich Pchunggan byl Buddha Amitábha, Hansan byl bódhisattva Maňdžuśrí a Sũptũk byl bódhisattva Samantabhadra. Jenomže lidé žijící ve stejné době neměli tušení o jejich pravé identitě, a tak neměli pochopení pro jejich výstřední mluvu a chování, pohrdali a opovrhovali jimi. Hansan žil uvnitř jeskyně nazývajícím se Hanam, nedaleko od kláštera Kukčchõngsa, a dle ní dostal své jméno. Stále chodil v roztrhaných šatech a dřevácích, a když nastala doba jídla, chodil do kláštera Kukčchõngsa pro zbytky rýže, zeleniny a dalšího, které tam nechali po jídle ostatní věřící. A někdy, když přišel do kláštera, tak při procházce křičel nebo zíral do nebe a klel. Mniši z kláštera se ho často snažili vyhnat pryč s holemi, avšak Hansan na to reagoval tleskáním a odcházel s hlasitým smíchem.

Sũptũk dostal své jméno od mnicha Pchunggana, který ho našel u cesty, jako plačící dítě v zavazadlích a vychoval ho. Sũptũk pracoval v kuchyni, a když omýval talíře, rozdělával oheň, nebo poté, co umýval nádobí, schovával všechny zbytky jídla, a když Hansan přišel, tak mu je dával. Jednoho dne, když se opat kláštera vracel z pastvy z úpatí hor, na cestě zpět spatřil Hansana a Sũptũka, jak dovádějí se stádem krav. Hansan promluvil směrem ke stádu: „Učedníci, jak se vám líbí role kráv. Protože jste se jen přežírali darovaného jídla a celý den se jen bavili, skončili jste takhle. Dneska jsem přišel, abych rozdělil buddhistické sútry mezi všechny učedníky, podle vyvolaného jména, přijďte sem. První je na řadě vinajový mistr Kjõngdžin z kláštera Tonghwasa,“ naslouchající černá kráva zabučela, vyšla kupředu a poklekla předními nohama, sklonila hlavu k zemi, a pak odešla na určené místo.

„Další na řadě je mnich Hjöndžin z kláštera Čchöngkwansa!”

Tentokrát zabučením odpověděla zlatavá kráva, poklonila se a následovala předchozí krávu. Takto se to opakovalo asi třicetkrát. Mezi stovkou krav, třicet z nich bylo reinkarnací mnichů, kteří v minulém životě zanedbávali svá studia a holdovali na darovaném jídle. Opatovi kláštera po spatření toho výjevu přeběhl mráz po zádech a hnal se zpět do kláštera, jako kdyby ho někdo pronásledoval: „Myslel jsem si, že jsou Hansan a Süptük jenom blázni, ale teď jsem si jistý, že jsou inkarnací svatých,” zamumlal si pro sebe. Dříve předtím, královský úředník jménem Jögujun, na cestě pro převzetí nově přidělené pozice dozorčího úředníka provincie, po příchodu onemocněl. Nicméně žádný zázračný lék, či zdatný doktor mu nedokázal pomoci, žádný lék nefungoval. A tak šel vyhledat mnicha Pchunggana, který poté, co si vyslechl příznaky nemoci, popadl čistou misku, do které nabral vodu a vyřkl zaklínadlo. Poté úředníka touto vodou pokropil, a úředník, který byl ještě včera nemocný, se ihned na to uzdravil. Úředník chtěl Pchunggana bohatě odměnit, a žádal ho, aby ho zasvětil do buddhistického učení, nicméně Pchunggan odmítl a odvětil: „Místo mě, raději požádejte Maňdžušího a Samantabhadru.”

„A kde se tito dva bódhisattvové nacházejí?”

„V klášteře Kukčchöngsa, jsou to ti dva, Hansan a Süptük, kteří rozdělávají oheň a myjí nádoby.”

Úředník si připravil dary a vydal se do kláštera Kukčchöngsa za Hansanem a Süptükem, které našel sedět u ohniště, jak se smějí a tlachají. Úředník k nim přistoupil blíže a hned jak se jim poklonil, oběma vynadal. Mnich, který vše opodál sledoval naprosto udiven, se otázel se cenzora: „Jasnosti, pročpak se klaníte těm bláznům?” Hansan, který mnichova slova vůbec nebral na zřetel, uchopil úředníkovu ruku a s úsměvem mu řekl: „Pchunggan zase plácal nesmysly. Když jsi ani nevěděl, že je Pchunggan Amitábha, nás jsi vyhledal kvůli čemu?”

Hansan, který zanechal tato slova, vyšel ze dveří a už se nikdy do kláštera nevrátil. Jögujun velmi litoval, a všechny dary, šaty, léky a další, které připravil, tentokrát odnesl s sebou k jeskyni Hanam, u které se modlil a čekal na zjevení.

“Zloději, zloději!” vykřikli Hansan a Šuptūk, a po pronesení těchto slov vešli dovnitř jeskyně a za nimi, se sama od sebe začala jeskyně zavírat. A když se úplně dovřela, skrz skulinu byla slyšet tato slova: „Každý by ze sebe měl vydat co nejvíce.”

Jōgujun byl velmi smutný a zklamaný, že již nikdy více bódhisattvy nespasí a nedostane se mu dalšího kázání. A tak se vydal sbírat básně všech tří svatých, které zanechali na listí stromů, na stěnách jeskyň a na zdech domů ve vesnici, dohromady jich bylo tři sta. Tyto básně byly zkompileovány v knížce nazývané se Samūncip a v Koreji byla přeložena na Hansansi, a takto byla předávána.

3.4.11 Rozbor buddhistických narativů (*pulgyösŏlhwa*)

Narativy, které byly kompilovány v této části knihy, mají různorodé náměty. První příběh „*Strom rostoucí ze hřbetu*“ je řazen jako první nejspíše kvůli tomu, že jeho korespondující nástěnná malba zdobí přední stranu hlavní Buddhovy síně *Tädžōkwangdžōn*, a také zdobí vnější přebal knihy *Häinsabjōkhwaijagi*. Tento příběh je důležitý tím, že odráží jedno z klíčových učení o karmě a reinkarnaci a vysvětluje původ nástrojů, které se dodnes v Koreji tradičně používají při buddhistických ceremoniích.

Další příběh „*Opitý pěti kapičkami medu*“ pochází ze sútry *Pulsŏlpijukjōng*, jejíž celé znění můžeme najít přímo v archivu digitalizované formy Tripitaky.¹¹² Tato sútra skrze metafory vysvětluje lidskou nevědomost tzv. mumjōng (無明 sanskrt. avidjá), která zapříčiňuje neustálé znovuzrozdání junhwe (輪廻 sanskrt. samsára). Dle původního znění, když Buddha Šákjamuni pobýval v parku *Kisukŭpgodokwŏn* (sanskrt. Jetavana, 祇樹給孤獨園) nedaleko města *Sawisong* (sanskrt. Šrāvastí, 舍衛城), předal toho učení vládci *Sŭmkwang* (勝光王). Tento typ sútry spadá pod karmické sútry *Avadāna* (阿波陀那)¹¹³, které pojednávají o dobrých skutcích člověka v jeho předchozím životě a o jejich následném vlivu na život současný.

---

¹¹² Univerzita Tongkuk, spravována řádem Čogje již od roku 1998 pracuje na digitalizování korejského kanónu Tripitaky, její celá tištěná verze skládající se z 318 svazků, byla vydána roku 2001.

¹¹³ Tento typ súter využívá metaforu (piju 譬喻) či alegorii (uŏn 愚言) pro vysvětlení buddhistických doktrín. In: Pulgo sadžon, Hangŭl Tädžangkjōng. Dostupné [online] na: http://abc.dongguk.edu/ebti/c3/sub1.jsp?currentPage=1&displayCount=15&searchTextLike=%EB%B9%84%EC%9C%A0%EA%B2%BD&searchAlphabet=&article=DGUL_BS_T_007569&inputTextSearch=%EB%B9%84%EC%9C%A0%EA%B2%BD

Následují domácí korejské legendy spojené s kláštery a poustevnami v horách. Hory jsou v následujících příbězích hlavním centrem dění, kde se věřící setkává s nadpřirozenými silami, je to také místo, kam se věřící odebere meditovat, nebo aby získal nové útočiště a cenné rady.

„Založení kláštera Năwŏnsa“ pojednává o nadpřirozené síle mnicha Wonhjŏ, a také spojení legendy s domácím horským bohem Sansin. Příběhy v této části též reflektují vztah buddhismu ke státnímu aparátu. Legenda o mistru Podŏkovi „Přestěhování kláštera, ve kterém jsme žili“ líčí o neshodě s králem Podžangem, který upřednostňoval taoismus, na což Podŏk reagoval odebráním se do útočiště v horách. „Podivný sen“ a „Pro shromáždění pět seti Arhatů“ vykládá o tom, jak se I Sŏng-gje obrací na buddhistickou víru, díky svým dobrým skutkům si zajistí královský trůn.

Příběh „Chlapec, který vystoupal do nebes na dřevěném koni“ je spojený s klášteřem Čchilbulsu (七佛寺), který byl údajně založen v 6. století, kdy Silské království dobylo království Kaja (Karak).¹¹⁴ V tomto příběhu je ústřední postavou bódhisattva Maňdžuśrí (kor. Munsubosal 文殊菩薩), který se objevuje i v příběhu „Vyléčení nevyléčitelného“, v obou příbězích vystupuje jako malý chlapec. V kronice Samguk Jusa můžeme nalézt vícero legend o tomto bódhisattvovi, který je spojený s horami Odäsan,¹¹⁵ čímž reflektuje jeho celkovou popularitu v dálněvýchodním buddhismu, jelikož je spojen s klíčovými sůtrami mahájánového buddhismu *Avatansaka sůtra* a *Lotosová sůtra*. Je považován za jednoho ze čtyř nejdůležitějších bódhisattvů.¹¹⁶

Poslední příběh z druhé části knihy *Häinsabjŏkhwaijagi* „Kázání sůter krávám“ je přejatý z Číny o legendárních mniších Hansan a Süptük, kteří jsou považováni za reinkarnaci bódhisattvů Maňdžuśrího a Samantabhadry. Příběhy o těchto mniších se objevily v Koreji skrze přejatý sŏnový buddhismus, a sbírka básní, jejichž autorství se těmto legendárním mnichům z Tangské Číny připisuje, též nabyla na popularitě i v Japonsku a ve Vietnamu. Básnická sbírka se nazývá Hansandžasidžip(寒山子詩) a

---

¹¹⁴ Kaja je dodnes sporným tématem japonských a korejských historiků, jelikož je o tomto království velmi málo záznamů, Japonci ji považují za japonskou kolonii Minama, což se Korejci snaží vyvracet. Dle legendy sedm synů poraženého krále Suro se odebralo meditovat do hor Čirisan, kde dosáhli nirvány a stali vtělením sedmi Buddhů.

In: IRJŎN 2012, str. 168

¹¹⁵ V Číně se jedná o hory Wutaishan, kde údajně Maňdžuśrí dosáhl probuzení. Hory Wutaishan jsou tedy považovány za jednu nejposvátnějších. V této legendě se mluví o horách Odäsan v provincii Kangwŏn. IRJŎN 2012, str. 234

¹¹⁶ společně s Avalókitéšvarou, Samantabhadrou, Kšitigarbhou.

tvoří ji tři sta básní zaznamenaných ve 12. století, které byly využity zdroj současnými akademiky pro vytvoření bibliografie těchto mnichů.¹¹⁷ Předmluva této básnické sbírky byla údajně napsaná královským úředníkem, a obsah této předmluvy je shodný s tradovaným příběhem v Koreji „*Kázání súter krávám*“. Přestože tato předmluva označuje zmiňované mnichy jako reinkarnace Buddhy Amitábhy a bódhisattvů Maňdžuśrí a Samantabhadry, většina básní ve sbírce nemají náboženský podtext, ale díky postupnému nárůstu popularity čanového (sónového) buddhismu byli tito mniši pobožšťováni a vzýváni skrze čínské čanové kulty.¹¹⁸

3.5 Příběhy spojené s klášterem Häinsa

3.5.1 Příběh o založení kláštera Häinsa (Häinsa-ŭi Čchanggön sölhwa)¹¹⁹

Mistr Sunŭng a mistr Idžöng (Sunŭng hwasanggwa Idžöng hwasang)

V období vlády císaře Wu, v čínské dynastii Liang, když mistr Čigong pocítil, že zemře, předal svým žákům knihu nazývanou se *Tongguktapsangi* a sdělil jim: „Po mé smrti sem zamíří studovat dva mnichové ze Silly, předejte jim tuto knihu.“

Mistr Čigong po přenechání této zprávy se odebral do nirvány, a opravdu poté do Číny přišli studovat dva mnichové ze Silly, Sunŭng a Idžöng. Žáci mistra Čigonga byli šťastni, že mohou splnit mistrovo poslední přání a předali jim *Tongguktapsangi*. Sunŭng a Idžöng byli hluboce dojeti a vydali se k pagodě s ostatky mistra Čigonga.

„Přestože že člověku plyne čas, pravda nezná rozdíl mezi blízkým a vzdáleným.“

Dva mnichové myslící na toto úsloví se celý týden modlili do noci vzývajíce Buddhovo učení, až se nakonec zjevil skrze pagody mistr Čigong, který je pochválil za jejich víru a předal jim mnišské roucho a jídelní misku.

„Ve vaší zemi, na západní straně hor Udusan (牛頭山, nyní *Kajasan* 伽倻山) je místo, kde bude vzkvétat Buddhovo učení, vydejte se na to místo a založte tam velký

---

¹¹⁷ Rouzer, Paul. *Poetry Collection of the Cold Mountain Master*. Walter de Gruyter Inc. Boston/Berlin: 2017, str.11

¹¹⁸ Bibliografie mnichů Hansana, Süptüka a Pchunggana jsou součástí čínského kanónu Tripitaky, dále také v Bibliografii významných mnichů 宋高僧傳 vytvořené v pozdější dynastii Song. Mnozí historici se domnívají, že tyto básně vytvořilo vícero autorů, především kvůli námětu a obsahu básní, a také předpokládají, že autory mohli být mniši kláštera Kukčchöngsa, kteří se snažili vytvořit legendy ohledně zmiňované básnické sbírky. In: Rouzer 2017, str. 11-12

¹¹⁹ HJÖN-DŽANG 1988, str. 98

klášter.“ Hned poté, co mistr Čigong toto mnichům sdělil, se znovu odebral zpět do vnitra pagody. Mniši se otočili směrem k pagodě a znovu se poklonili a poté se vrátili do své země, Silly. Šli zpět cestou, kterou se předtím vydali, aby našli učení a zamířili přímo do Udusan. Když objevili překrásné ústraní hor, kde protékala průzračná říčka, posadili se na zem, a poté co se pohroužili do meditace, z čel obou mnichů vysvitla pětibarevná záře, která vystoupala až do nebe.

V tu dobu, zemi tížila obava. Choť čtyřicátého silského krále Ädžanga, onemocněla strašlivou chorobou, a jakkoliv zázračné léky ji podali, neměly žádný účinek. Proto král rozkázal poslům, aby se vydali po celé zemi, a vypátrali ctnostné mnichy¹²⁰, kteří již dosáhli probuzení. Jeden z poslů hledajíc mnichy¹²¹, spatřil na nebi posvátnou záři, když procházel okolí hory *Udusan*. Prodrali se tedy lesem a objevili místo odkud se záře linula. Až konečně mohli spatřit dva mnichy Sununga a Idžonga, kteří pohroužení do meditace zářili. Uctivě je pozdravili a vysvětlili jim, jak je vyhledali. Mnichové jim darovali pětibarevnou niť a poradili jim, aby jeden konec nitě uvázali ke hrušni v palácové zahradě a druhý konec kde klice dveří [královniny komnaty]. Poslové se vrátili a udělali vše tak, jak dva mnichové pravili, a skutečně, královnina nemoc zmizela, zatímco hrušeň v palácové zahradě seschla. Král a královna se společně se všemi poddanými velice radovali. Král Ädžang, aby mohl osobně vyjádřit vděčnost, se vydal do Udusan, kde nejprve mnichy [uctivě] pozdravil a nechal na tomto místě založit velký klášter. Tento klášter, [je, jak víme] klášter Häinsa v horách *Kajasan*, a je to zásluha krále Ädžanga roku tři (802 n. l.).

3.5.2 Setkání s Tříokým králem (Sänün tallin täwangül manna) ¹²²

Původ klášterních výtisků tripitaky (Sagan čangjōngüi jurä)

Klášter Häinsa, ve kterém je uschovávána *Tripitaka Koreana* se nazývá klášter Buddhova učení (klášter Dharmy). Nejen *Tripitaka Koreana*, která byla vytvořena silou národa, byla tehdy uschovaná v klášteře Häinsa – v té době zde byly uloženy i

---

¹²⁰ tošung (道僧) = mniši, kteří již dosáhli probuzení In: Naver Handža sadžön [online].

https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E9%81%93%E5%83%A7&cp_code=0&sound_id=0

¹²¹ kosung (高僧) = „vyšší“ mnichové, význační mnichové. MULLER, Charles. <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E9%AB%98%E5%83%A7>

¹²² HJÖN-DŽANG 1988, str. 116, 118

klášterní výtisky Tripitaky.¹²³ Existuje zajímavá legenda o původu uložení klášterních výtisků Tripitaky v klášteře Hăinsa. Ve městě Hapčchŏn, provincie Kjŏngsangdo žil jeden muž jménem I Kŏin, a přestože měl bídny život, měl velmi dobré srdce. Proto mu ostatní obyvatelé vesnice dali pozici předáka vesnice, podobnou těm dnešním. Jednoho roku na podzim, když se I Kŏin vracel z tržiště, objevil u cesty tříoké štěňátko a vzal si ho s sebou domů. Kŏin se o něj s láskou a pečlivě staral. Avšak přesně na den, co uběhly tři roky, pes bez jakékoliv nemoci, se díval na slunce a v sedě zemřel. I Kŏin psovi uspořádal pohřební obřad i rituál předkům, jako kdyby přišel o vlastní dítě. Hned další rok Kŏin znenadání zemřel na nemoc.

Když se Kŏin po smrti ocitl na onom světě a rozhlížel se kolem, spatřil tříokého krále sedícího na vysokém trůně. U krále stáli kolem dokola úředníci a stráž, jako při ranní audienci u pozemského královského dvora.¹²⁴ Když tříoký král Kŏina spatřil, sestoupil z trůnu a pevně sevřel jeho ruku.

„Můj pane, kde se tady berete? Jelikož jsem se před několika lety dopustil chyby, bylo posmrtným soudem rozhodnuto¹²⁵, že budu vyslán v psím těle nahoru na zem [do pozemského světa]. Během tří let, co jsem žil exilu, jste se o mě tak laskavě staral a teď se znovu můj pane nečekaně setkáváme. Jak Vám mohou Vaši laskavost oplatit?“ pravil tříoký král, usadil Kŏina a [řádně ho] přivítal. Až v ten moment si I Kŏin uvědomil minulé události a rozplakal se. „Já, jako prostý člověk, nic neumím a nic nevím. Až se mě u soudu budou vyptávat, co bych odpovědět?“

„Můj pane, dobře si moje slova zapamatujte a odpovězte přesně to, co říkám.“ I Kŏin měl na paměti slova, která vyslyšel od tříokého krále, a následoval lva, který ho zavedl za králem Jamou [králem podsvětí].

„Člověče, jaký život si vedl na zemi?“ zeptal se král Jama Kŏina. „Od mládí jsem se věnoval práci ve vesnici, avšak obzvlášť dobré skutky jsem nevykonal. Měl jsem

---

¹²³ Sagandžangjŏng (寺刊藏經) = Tripitaka vytištěná klášteřem. PAK, Sangguk. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1997 [cit. 25-7-2017]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%E5%AF%BA%E5%88%8A&ridx=o&tot=3260>

¹²⁴ 조경에서 조회(朝會) = ranní audience u královského dvora konající se vždy první a patnáctý den měsíce, kdy ho jeho civilní a vojenští úředníci informují o záležitostech země In: Naver Handža sadžŏn [online]. Dostupné z: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E6%9C%9D%E6%9C%83&cp_code=o&sound_id=o

¹²⁵ 명부(冥府) = posmrtný soud; podsvětí In: Naver Handža sadžŏn [online]. Dostupné z: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E5%86%A5%E5%BA%9C&cp_code=o&sound_id=o

v úmyslu vykonat skutek pro šíření Buddhovo učení¹²⁶, ale byl jsem náhle povolán na toto místo, což mi velmi tíží srdce,“ pravil Kō-in. „A co jsi vykonával a nestihl dokonat?“

„Slyšel jsem, jak je Buddhovo učení drahocenné, a tak jsem chtěl vyrobit buddhistické sūtry, které by mohly na tomto světě co nejdéle předávat Buddhova slova.“

„Tudíž jsi to nestihl dokonat?“ poté co si vše král Jama vyslechl, nařídil soudcům, aby našli Kōinovo jméno v posmrtném seznamu a prodloužili mu život o deset let a Kō-ina vrátili zpět do pozemského světa. Než ho vyprovodili až k venkovní bráně, král mu vzkázal, ať se vrátí do pozemského světa a dokončí to, co nestihl.

Když Kōin [od krále Jamy] odešel, vrátil se zpět k tříokému králi, který Kōina znovu rád viděl, a když si vše [od Kōina] vyslechl, pravil: „ Nestrachujte se velikosti úkolu můj pane, až se vrátíte zpět na zem, vyrobte z papíru knížku¹²⁷ a vezměte ji k písáři a požádáte ho, aby vám do ní vepsal název knihy „Vedení k dobru: Buddhistická zásluha vyřezání Tripitaky“¹²⁸, poté běžte na vládní úřad, a kde vám ji orazítkují. Počkejte, než se také vrátím do lidského světa. Kōin si jeho slova dobře zapamatoval a vyšel ven. Když se ale protáhnul, probudil se a vše bylo jako sen. V té době, v paláci ležely ve svém lůžku dvě princezny, skolené nemocí. Byli svoláni nejproslulejší doktoři z celé země, aby princezny vyléčily, podali jim všechny možné léky, ale marně. Jednoho dne, však churavé princezny pootevřenými ústy řekly králi: „Prosíme vás, přiveďte člověka, který má v úmyslu vyřezat Tripitaku. Pokud tak neuděláte, tak se neuzdravíme.“ Hned poté, co král vydal rozkaz, guvernér Hapčchōnu nechal poslat Kōina s knížkou Vedení k dobru do paláce.

Jakmile princezny spatřily Kōina, který dorazil do paláce, prohlásily: „Králi, dobře poslouchajte. Já jsem tříoký král z podsvětí. Tento člověk se již ocitl na onom světě, a když královi Jamovi pověděl o vyřezání Tripitaky do [dřevěných] desek, aby [Buddhovo učení] šířil dál, král Jama ho poslal zpět na zem. Doufám králi, že tento skutek vykonáte,

---

¹²⁶ 불사 (佛事) = In: Naver Handža sadžžon [online]. Dostupné z:

https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E4%BD%9B%E4%BA%8B&cp_code=o&sound_id=o

¹²⁷ kwōnsōnmun (勸善文) = psaní/svítek vyzývající k dobrotě – k dobru jako takovém, nebo přeneseně žádost o příspěvky, dary In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2007 [cit. 28-8-2017]. Dostupné z: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E5%8B%9F%E7%B7%A3%E6%96%87>

¹²⁸ kongdōkmun (功德文) = psaní/svítek oslavující člověka za jeho buddhistické zásluhy (většinou dary a příspěvky klášteru) = In: Naver Handža sadžžon [online]. Dostupné z: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E5%8A%9F%E5%BE%B7%E6%96%87&cp_code=o&sound_id=o

jako velkou dobrotivost, aby nejenom byly princezny zdravé, ale aby i celý národ dosáhl pokoje a vy králi, abyste žil dlouho zdráv bez nemocí.“

Hned jak král souhlasil, tříoký král se s Kōinem rozloučil a opustil těla princezen. Princezny se zcela zotavily a znovu procitly a pravily králi: „Královský Otče, když na onom světě konají tak dobré skutky, neměli bychom na tomto světě opomínat vzácné Buddhovo učení.“ Poté co král vyslyšel slova princezen, velice Kōina podporoval a daroval svůj majetek ¹²⁹ klášteru. Nechal svolat nejzručnější řemeslníky ¹³⁰ z celé země, a ti ze získaného dřeva vyřezali Tripitaku, kterou pak nechali uložit v klášteře Häinsa, kde král uspořádal dvanáct oslavných obřadů¹³¹. Traduje se, že od té doby Kōin se svou chotí žili dlouhý a pokojný život, a byli velmi dobrotiví ke svým blízkým.

3.5.3 Od ostrova Kanghwado do kláštera Häinsa (*Kanghwadoeso Häinsakkadži*)

Přesun Osmdesátitisícové Tripitaky (Pchalmandädžanggjöng unban)

Osmdesátitisícová Tripitaka, která je uložena v klášteru Häinsa, je soubor dřevěných [xylografických] desek, který byl vyroben zvláštním úřadem *Tädžangdogam* ¹³² v období Korjō za vlády krále Kodžonga, a poněvadž tento soubor vznikl v období Korjō, bývá nazýván jako *Korjō Tripitaka (Tripitaka Koreana)* ¹³³, nebo také Osmdesátitisícová Tripitaka, jelikož byla vyrobena z osmdesát tisíc desek. Před Osmdesátitisícovou Tripitakou, bylo ještě předtím vyrobena Tripitaka nazývajcí se „První Tripitaka“, která byla uložena v devítipatrové pagodě kláštera Hwangnjongsa a v klášteře Kuinsa v Tägu, avšak za vlády Kodžonga roku 19 (1232 n. l.) shořela během invaze Mongolů. Tripitaka Koreana, která je uchována až dodnes, byla znovu vyrobena, aby vírou v Buddhu překonala národní utrpení a sjednotila rozprchnutý lid, jenž způsobil předchozí vnější vpád.

---

¹²⁹ osobní, vlastní majetek. sadžä (私財). In: Naver Handža sadžön [online]. Dostupné z: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%E7%A7%81%E8%B2%A1&cp_code=o&sound_id=o

¹³⁰ řemeslník, Janggong (良工). In: Naver Handža sadžön [online]. Dostupné z: https://hanja.dict.naver.com/word?q=%EF%A5%BC%E5%B7%A5&cp_code=o&sound_id=o

¹³¹ kjöngčchanhwe (慶讚會) = oslavné buddhistické rituály při příležitosti dokončení staveb klášterů, či buddhistických soch. In: Naver Kugö Sadžön [online]. Dostupné na: <https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/946672c6a67a4934b82b16ff7dboa34d>

¹³² Tädžangdogam (大藏都監) dočasný úřad, který byl ustanoven pro výrobu Tripitaky roku 1236 In: Naver Kugö Sadžön [online]. Dostupné na: <https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/20239268680c43d7834edo3432651c41>

¹³³ Korjō je název tehdejšího korejského království v letech 918–1392

Tripitaka, je soubor buddhistických [kanonických] textů, který zahrnuje pod svým názvem Tři koše – *Kjōng, Jul a Non*.¹³⁴ Její varianty se nejvíce dělí na Tripitaku psanou v sanskrtu, Tipitaku v jazyku páli a Tripitaku přeloženou do klasické čínštiny¹³⁵ a na tibetskou Tripitaku. Tripitaka v klasické čínštině a Tripitaka tibetská byly znovu přeloženy do mongolštiny, a existuje také Tripitaka mandžuská. Mezi těmito variantami však z hlediska množství, kvality či zhotovení je Tripitaka Koreana nejvýznačnější. Osmdesátitisícová Tripitaka, která je nyní uložena v klášteře Häinsa, ve dvacátém třetím roce vlády krále Kodžonga (1236 n. l.), kdy se v té době na chvíli stal hlavním městem ostrov Kanghwado, Čondžu, a také Namhä, tehdejší zvláštní úřad *Tädžangdogam* rozkázal výrobu, která trvala až do třicátého osmého roku vlády Kodžonga (1251 n.l.), zhotovení Tripitaky tedy trvalo šestnáct let. Zhotovená Tripitaka byla nejprve uchována v klášteře Sönwönsa na ostrově Kanghwado, později v období Čosön za vlády krále Tchädžo sedmého roku (1398 n. l.) byla uschována v klášteře Čičchönsa v Söulu, odkud byla přesunuta zpět do kláštera Häinsa.

Důvod, proč byla Osmdesátitisícová Tripitaka přesunuta z ostrova Kanghwado do kláštera Häinsa, byl ten, že ostrov Kanghwado již nebyl bezpečný, kvůli neustálým invazím Wägu¹³⁶ ke konci období Korjō a začátku období Čosön, a zároveň kvůli poloze kláštera Häinsa, ležící v slavných horách Kajasan, v hlubokém horském údolí¹³⁷, které je lidem těžce přístupné, a proto byl klášter Häinsa považován jako nejvhodnější místo pro uchování Tripitaky.

Přesun Tripitaky probíhal tak, že nejprve šli v čele mladí učenci s kadidlem, společně s mnichy, kteří recitovali sůtry, aby průvod nejprve očistil cestu. A za nimi následovaly pečlivě zabalené desky, které vezl vůz se zapřaženým volem, nebo je lidé oddaně nesli v tzv. *čige*¹³⁸ nebo na hlavě, a takto průvod pokračoval. Lidé se přitom modlili za blahobyť země a znovu rozjímali nad Buddhovým milosrdenstvím. A takto průvod, který nesl Osmdesátitisícovou Tripitaku, pochodoval bez ustání ze Söulu až do hor Kajasan, do kláštera Häinsa. (Avšak na druhou stranu, z Japonska se objevily zprávy tvrdící, že Tripitaka Koreana byla převezena lodí ze Söulu po řece Han skrze námořní

---

¹³⁴ samdžang (三藏) = Tripitaka skládající se z Vinajapitaka (koš kázně), Suttapitaka (koš rozprav), Abhidhammapitaka (koš vyššího učení). In: HJÖN-DŽANG 1988 str. 115

¹³⁵ hanjök (漢譯) překlad do čínských znaků užívaný v Koreji tzv. hanmun (漢文)

¹³⁶ japonští piráti, kteří několik století terorizovali pobřeží Číny a Koreje

¹³⁷ simsanjugok (深山幽谷)= hluboké horské údolí

¹³⁸ čige, dřevěná konstrukce (krosna) ve tvaru písmene A

trasy směrem k řece Nakdong do nynější vesnice Kăpcho, v tehdejším Korjŏ-gun, Kăčimjŏn, kde loď vylodily, a odkud pokračovali do kláštera Hăinsa. Proto starý název města byl Kăgjŏngpcho¹³⁹ z významu „vyložit texty“).

V období Čosŏn, pátého měsíce sedmého roku vlády krále Tchădžo (1398 n. l.) přesun Tripitaky začal, a až prvního měsíce prvního roku vlády krále Čŏngdžonga (1399 n. l.) bylo uschování Tripitaky v klášteře Hăinsa řádně ukončeno.

Materiál, ze kterého byly desky vyrobeny bylo březové dřevo dovezené z ostrovů Kadžedo, Wando, Čedžudo a z dalších míst. Když se podíváme výrobní proces, můžeme si být jisti, že se jednalo o náročnou velkou ruční práci. Nejdříve se dřevo muselo nechat namočit v mořské vodě po dobu tří let. Dřevo se vyndá, vylišuje se na desky, a poté se vaří ve slané vodě a následně se nechají sušit po dobu tří let na stinném místě. Dále byly do desek vyřezány z obou stran [čínské] znaky v kaligrafickém stylu vzorového písma¹⁴⁰, a aby se zabránilo možnému napadení hmyzem, vše bylo završeno lakováním. Díky této důkladné péči, i dnes, o sedm set let později, zůstala Tripitaka neporušená vlhkostí, nezamořená, nezkroucená, mohla být udržena v původním stavu.

Jelikož je celý soubor tvořen 81 340 oboustrannými destičkami, je celkový počet destiček 162 680. Na jedné straně je odhadem vyřezáno 5238 znaků. Váha jedné destičky je přibližně 3,3 kilogramu, délka 67 centimetrů, šířka 23 centimetrů a tloušťka 3 centimetry. Všechny rohy destičky jsou opatřeny rámy, aby se zabránilo prohýbání, a dekorační kování je měděné. Celý soubor Osmdesátitisícové Tripitaky má 1 506 výtisků, a pokud bychom je zkompilevali do jednoho svazku, celková velikost je tak rozsáhlá, že i kdybychom četli jednu knihu denně, trvalo by více než 18 let vše přečíst, což nemůže nepřekvapit.

Je nutné podotknout, že Osmdesátitisícová Tripitaka byla vytvořena během období vpádu mongolských vojsk, a kdy hlavní město bylo přesunuto na ostrov Kanghwado, aby uniklo pohromě. Musela to být záhada, jak během šestnácti let exilu nejenže dokázali, tak obdivuhodnou věc, jako kanón shromáždit, roztrždit, revidovat, uschovat,

---

¹³⁹ Kăkjŏngpcho (開經浦) ve významu otevřít, vyndat, rozbalit Tripitaku

¹⁴⁰ kaligrafický styl písma jehož autorem byl Ku Jang Sun (čín. Ou-jang Sün), konfuciánský učenec proslulý za dynastie Tchang (*557 n. l. – 641 n. l.)

napsat a vyřezat znaky. Stovky řezbářů, kaligrafů byly svolány a vytvořily dílo, které je tak bezchybné, že vypadá, jako by ho vytvořila jedna a tatáž osoba.

Osmdesátitisícová Tripitaka je světové kulturní dědictví, jedná se o cenný záznam Buddhovo učení, Dharmy. Mezi třiceti dodnes zbylými Tripitakami, svou velikostí, strukturou, dokonalostí výtisků, redigováním a precizností, se ani jedna nevyrovná Tripitace Koreana. Japonská *Sinsu Tripitaka (Taishō Tripitaka)*¹⁴¹, která byla vyrobena až v moderní době, byla uspořádána tedy podle vzoru Tripitaky Koreana.

Buddhovo učení nabízí všem bližním cestu moudrosti, k lidštějšímu žití. V tomto světle se korejský klášter Hăinsa, který uchovává nejrozsáhlejší původní vydání buddhistických kanonických textů, stal posvátným místem všech věřících na celém světě, jako jeden ze Tří klenotů¹⁴², klášter Buddhova učení – Dharmy.

3.5.4 Mnich jezdící na tygrovi (Horangirŭl tchago tanin sŭnim)¹⁴³

Příběh o mnichu Hwandžŏkovi (Hwandžŏk sŭnim ijagi)

Mnich *Hwandžŏk*, postava období Čosŏn, který se narodil v roce 1603 n.l. se odebral [do mnišství]do poustevny *Pokčchŏnam* v horách *Songnisan* toho roku, co dovršil jedenácti let. Když mnich dosáhl pozdního věku, ve svých osmdesáti letech postavil v horách Kajasan v blízkosti poustevny *Păngnjŏnam* jeskynní poustevnu *Hwandžŏkdă*, kam si s sebou přivedl jednoho mladého novice. V roce 1690 n.l. u kláštera Hăinsa v poustevně *Păngnjŏnam* dosáhl Nirvány v osmdesáti osmi letech. Když mnich Hwandžŏk chodíval do jeskynní poustevny Hwandžŏkdă věnovat se askezi, často se objevil tygr, který si k mnichovi přisedl se skloněnou hlavou. Mnich proto tygrovi často kázal o Buddhovo učení – přestože se v tomto životě narodil jako tygr, v příštím životě se narodí a bude se vzdělávat jako člověk. Tygr, který čas od času přišel a poslouchal Buddhovo učení, když mnich odcházel [z poustevny], tygr ho nosil na svém hřbetě křížem krážem po horách Kajasan. Jednoho dne, mladý novic připravoval obětiny na obřad pro mnicha, který se měl vrátit z pochůzek. Při usilovném krájení se však novic nechtěně řízl do prstu. Novicovi bylo líto vytékající krve, aby jí neplýtl, strčil

---

¹⁴¹ Matsumoto, T. 1934, Taishō Shinshū Daizōkyō oder kurz „Taishō Issaikyō“, Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 88 (n.F. 13), No. 2, 194-199

¹⁴² Tři klenoty Buddhismu: klenot Buddha, klenot Buddhovo učení – Dharma, klenot společenství mnichů – Sangha

¹⁴³ HJŎN-DŽANG, 1988, str. 121

krvácející prst do tygrovy tlamy. Novicovi bylo líto vytékající krve, a aby jí neplýtl, strčil krvácející prst do tygrovy tlamy. Po okušení krve se v tygrovi probudily jeho masožravé instinkty a novice ukořistil a sežral. Mnich, který se vracel ze svých pochůzek, se ten den podívoval, proč nevidí svého novice a tygra, kteří mu vždy vycházeli ven [z poustevny] naproti. Když však mnich dorazil [do poustevny], novice nikde neviděl, jenom posmutnělého tygra, který vůbec nevěděl, co si počít. Nicméně když se mnich rozhlédl po okolí a spatřil skvrny od krve, uvědomil si, k čemu došlo. Mnich Hwandžök tygrův skutek opovržlivě zavrhnul, povolal Boha hor a prosil ho, aby tygr už nikdy žádného člověka nesežral, a aby se tygr už nikdy do hor Kajasan nemohl vrátit. Říká se, že od té doby se už nestalo, aby tygr v horách Kajasan nějakého člověka ukořistil a zabil.

3.5.5 Rozbor příběhů spojených s klášteřem Häinsa

Legenda o založení klášteřa byla poprvé zaznamenána v zápiscích Čchö Čiwöna v roce 900 n.l., v období Sjedenocené Silly¹⁴⁴, jehož záznam se považuje nejstarší historický záznam této legendy. Ústřední postavami jsou dva mniši, kterým byla předána kniha – symbol poslední vůle mistra, který se jim nakonec posmrtně zjeví a určí jim jejich poslání, postavení klášteřa. Zajímavé je, že se tento příběh zaměřuje především na ústřední postavy, na místo klášteřa samotného. Hlavní postavy jsou hybateli děje, kteří se přemisťují na několik míst vedeni svou vírou. Následně vyléčí princeznu, čímž demonstrují své magické, nadpřirozené schopnosti a dokazují tím sílu buddhistické víry. Umocňující je ten fakt, že princeznu ani nevyléčili osobně, ale skrze magický dar. Poskytnutí pomoci bližnímu, v tomto příběhu tedy vyléčení nemocného, je častý námět nejen buddhistických legend, který apeluje na příjemce nejsnadněji. Projev vděčnosti, který je v tomto příběhu postavení klášteřa. Samotný příběh je pro čtenáře lehce srozumitelný, díky jednoduchosti a přímočarosti děje. Dle znění další verze legendy, žil mistr Čigong v období tchangské Číny,¹⁴⁵ zatímco tento příběh datuje život mistra Čigonga do období dynastie Liang, období vlády významného vládce císaře Wu,¹⁴⁶ který byl význačným patronem buddhismu, jenž se zasloužil o stavbu mnohých klášteřů. Období tchangské Číny, však odpovídá časově lépe pro vznik klášteřa roku

---

¹⁴⁴ I, Čchäčchang, 1993, str. 9

¹⁴⁵ GRUBEROVÁ, 2006, str. 116

¹⁴⁶ Jangmudže (梁武帝) In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2010 [cit. 25-5-2019]. Dostupné z: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E6%A2%81%E6%AD%A6%E5%B8%9D>

802 n.l., než dynastie vláda císaře Wu v letech 502–549 n.l. Nicméně znění obou příběhů se nějak významně neliší.

Příběh „*Setkání s Tříokým králem*“ odráží zájem o posmrtný život v Koreji, zobrazování pekel je celkově oblíbený námět na Dálném Východě nejenom v literatuře, ale především v umění. V návaznosti na předchozí legendy vyplývá, že je člověk hodnocen dle svým skutků v předchozím životě, které určí, jakým způsobem se reinkarnuje. Podsvětí v tomto příběhu odráží pozemský svět, jelikož je zde ustanovený systém soudnictví, člověk se navíc může příslibem konání dobrých skutků vyprostit z trestů. Člověk je posuzován Deseti králi podsvětí (*Mjōngbusiwang* 冥府十王), a každý z nich má náležité peklo. Král Jama (*Jōmna tāwang*), který vystupuje v tomto příběhu je pátým králem, jehož typickým trestem je vytrhnutí jazyka kleštěmi (*palsöl* 拔舌). V klášteře Hāinsa je tato Síň Deseti králů (*Mjōngbučōn* 冥府殿), zasvěcená bódhisattvovi Kšitigarbhovi, kde se konají pohřební rituály za spásu duší.¹⁴⁷

Další příběh velice podrobně popisuje přesun Tripitaky do kláštera Hāinsa. Umístění Tripitaky Koreany ještě více pozdvihlo důležitost kláštera Hāinsa.¹⁴⁸ V období Sjednocené Silly se velice rychle zvýšila poptávka po buddhistických textech a tempo, kterým byly buddhistické texty z Číny dováženy, nebylo dostatečné a objevila se tedy potřeba domácího tisku. Většina prvotních tištěných knih byla tištěna v buddhistických kláštorech. První edice Tripitaky, tištěna dřevěnými matricemi, byla dokončena v roce 1087, aby chránila proti vpádu Kitanů a přivolala pomoc Buddhy, avšak shořela při nájezdech Mongolů. Druhá edice, Tripitaka Koreana je nejstarší dochovaný celistvý buddhistický kánon na světě a je považován za jednu z nejlepších verzí Tripitaky vyrobených ve Východní Asii.¹⁴⁹ V druhé polovině období Korjō se tedy poptávka po tisku buddhistických textů ještě zvýšila, jelikož nyní Korea sama mohla importovat vlastní kánon zpět do Číny, a také do Japonska. Čínská dynastie Sōng (960–1279 n.l.) na vlastním území již experimentovala s tiskem kovovými destičkami, avšak byli to Korejci, kteří první vynalezli bronzové destičky pohyblivého typu.

---

¹⁴⁷ Kšitigarbha kor. Čidžang je tradičně zachránce duší z pekel, a ochranitel poutníků a dětí.

In: GRUBEROVÁ 2006, str. 34

¹⁴⁸ V kronice Samguk Jusa je několik záznamů o dovezení Tripitaky z Číny a klášter Hāinsa je zmíněný jako místo, kde byla uložena jedna ze tří kopií liaoské Tripitaky (verze Tripitaky z roku 1055 vytvořená v severní Číně za dynastie Liao), kterou přivezl mnich Hjedžo na příkaz krále Jedžonga. In: IRJŎN 2012, str. 217, 257

¹⁴⁹ Eckert, a další 2011, str. 65

Poslední příběh odehrávající se u kláštera Hainsa „*Mnich jezdící na tygrovi*“ zobrazuje tygra jako zápornou postavu a navazuje tím tak na další pověsti, kde tygr představuje nebezpečné zvíře, a jeho zabití je považováno za hrdinský čin, který je odměněn. V kronice Samguk Jusa vystupuje i tygřice, která se dokáže proměnit v lidskou osobu.¹⁵⁰ V domácí šamanistické tradici často vystupuje jako doprovod horského boha Sansina, který je uctíván společně s buddhistickým panteonem, v buddhistických kláštorech nacházejících se v horách mu byly též zasvěcené svatyně.

3.6 Příjetí buddhismu ve Třech království

3.6.1 Buddhismus v Kogurju (Kogurjŏui pulgjo)

Vyslání významných mnichů (Irŭmnan kosŭngŭl manhi nŏda)

Praví se, že první přejímání buddhismu v naší zemi, bylo zaznamenáno v Kogurju za krále Sosurim. V druhém roce vlády Sosurima (372 n. l.), když v Číně ze státu Přední Čín král Pugŏn vyslal posla s mnichem Sundo, který přinesl vyobrazení Buddhy a sůtry, čímž prý započalo zakořenění buddhismu v naší zemi. Dva roky poté, co přišel mnich, byly následující rok postaveny dva kláštery – *Sŏngmunsa* a *Pullansa*. Říká se, že poté z Číny, z oblasti Kwangdžung v roce 396 n.l. přišel mnich Tamsi, který s sebou přinesl mnohá Buddhova kázání a široko daleko buddhismus šířil. Avšak před příchodem mnicha Sundo, v Kogurju již byl mezi lidmi buddhismus rozšířený, a říká se, že v Kogurju již žili významní mniši, jejichž jména svou slávou dosahovala až do Číny. Toto můžeme vyčíst z *Janggosŭngdžon*¹⁵¹ a *Hädongsŭngdžon*.

Král Kogugjang, osmnáctý v pořadí po králi Sosurim, aby zažehl buddhismus v srdci obyčejného lidu, v roce 392 n.l. nařídil lidu královským nařízením víru v buddhismu. Devatenáctý král Kwanggätcho nechal v roce, kdy uběhly dva roky od nástupu na trůn, postavit devět klášterů v Pchjŏngjangu, aby šířil Buddhovo učení, jak jen nejvíce mohl.

---

¹⁵⁰ V Sille se jistý muž Kim Hjŏn zamiluje do tygřice, se kterou stráví noc. Ta se nakonec kvůli zákeřným činům svých bratrů tygrů obětuje a Kim Hjŏn díky jejímu sebeobětování a radám získá úřad a nechá postavit Klášter tygřího přání Howŏnsa, kde se poté vyučovala Sůtra Brahmovy sítě. In: IRJŎN 2012, str. 352

¹⁵¹ Životopisy velkým čínských mnichů z Liang (梁高僧傳). MULLER, Charles. In: In: Digital Dictionary of Buddhism [online] 2006 [3-5-2019]. Dostupné z: <http://www.buddhism-dict.net/cgi-bin/xpr-ddb.pl?q=%E6%A2%81%E9%AB%98%E5%83%A7%E5%82%B3>; Životopisy velkých korejských mnichů (海東高僧傳). KIM, Sanghjŏn. In: Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996 [3-5-2019]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%ED%95%B4%EB%8F%99%EA%B3%A0%EC%8A%B9%EC%A0%84&ridx=0&tot=9>

Díky snahám krále šířit buddhismus, jak nejvíce bylo v jeho silách, z Kogurja odešli význační mniši do mnoha zemí šířit Buddhovo jméno.

Mezi slavné mnichy patří Hjerang, který odešel do Silly a král Činhŭng ho královským nařízením dosadil do úřadu, mnich Sŭngnang [se podílel na ustanovení] učení *Samnon*, a stal se průkopníkem čínské školy *Samnon*¹⁵². Zatímco [mnich] Hjepchjŏn, za vlády krále Pchjŏngwŏna v roce 26 n.l., odešel do Japonska šířit buddhismus, a [mnich] Hjedža také odešel do Japonska, kde se stal učitelem korunního prince Šotoku. Dále za vlády krále Jŏngjanga, [mnich] Tamdžing v klášteře *Horjudži* počínaje klášterní nástěnnou malbou zlatem, význačně přispěl ke kulturnímu vývoji Japonska. Avšak po přijetí taoistické doktríny „*Společenství pěti Měřic rýže*“¹⁵³ dvacátým sedmým králem *Jŏngju*, buddhismus v Kogurju začal ztrácet na síle. Buddhistické kláštery byly eventuálně zasvěceny taoismu a začala velká perzekuce buddhismu. Mnich Podŏk, a další mniši tuto skutečnosti sledovali, krále několikrát varovali. „Pokud budete utlačovat buddhismus, myšlení doted' chránící Kogurjŏ, které se stalo ústředním bodem kultury, znepokojíte srdce lidu a země bude ve velkém nebezpečí.“

Nicméně dvacátý osmý král Podžang si ani nepomyslel, že by toto varování vzal na zřetel. Nakonec mistr Podŏk zpřetrhal všechny vazby a roku 677 n. l. odešel směrem na jih, a následující rok bylo Kogurjŏ zničeno spojeneckými silami Silly.

3.6.2 Buddhismus v Päkče (Päkčeüi pulgjo)

Předání buddhismu do Japonska (Ilbone pulgjorül čonhada)

Päkče přijalo buddhismus o třicet let později než Kogurjŏ, prvního roku vlády krále Čimnu roku 384 n.l. mnich Maranantcha z Indie překročil moře, aby šířil víru počínaje od Východní Čín, čímž začalo přijímání buddhismu. Hned poté, co mnich Marantcha dorazil do Päkče, král Čimnu ho se vši slávou přivítal a vřele přijal ve svém paláci. Následující rok byl postaven klášter *Hansandžu*, kde mnich dlouho přebýval. Na tomto místě pomohl deseti mnichům dosáhnout osvícení, čímž rozvíjel základnu pro buddhismus v Päkče. Päkče, jemuž bylo předán buddhismus přímo od indického mnicha, ustanovilo buddhismus státním náboženstvím a rozvíjelo ho dnem za dnem.

---

¹⁵² Samnondžong (三論宗) je jeden z největších řádů mahájánového buddhismu původem z Indie, který byl v Číně velmi prosperoval. HJŎN-DŽANG, 1988, str. 180

¹⁵³ 五斗米教

Čtvrtého roku vlády dvacátého šestého krále Söng (526 n.l.) mistr Kjömik se vrátil ze studií z Indie a přivezl s sebou vyobrazení Buddhy a přeložená mnišská pravidla *julmun*¹⁵⁴. Dále poté, co mnich Tamnuk a Hjein nechali vyytvořit 30 svazků knih kázně *Julso*, král Söng osobně sepsal předmluvu a mnichy oslavoval. Tímto se v Päkče rozvinul řád *Julčong*¹⁵⁵, jehož začátek započal mnich Kjömik.

Tímto byl buddhismus ustanoven státní náboženstvím, a Päkče, které [buddhismus] značně obrodilo, v roce 552 n.l. za třicátého roku vlády krále Songa buddhismus šířil až do Japonska, což byl počátek buddhismu v Japonsku. V té době bylo Japonsko velmi ovlivněno královstvím Päkče, nejen náboženstvím, ale všemi dalšími aspekty. Počínaje mnichy, mnozí umělci a řemeslníci odcházeli do Japonska, kde položili základ kultury Asuka. Na druhou stranu, v prvním roce vlády dvacátého devátého krále Pöp roku 599 n.l., dle buddhistických doktrín, nařídil vypustit všechny [lovecké] sokoly a další chované v domácnosti, a spálit všechny lovecké a rybářské nástroje. Následující rok byl nově postaven klášter Wanghonga v Pujö, díky čemuž se mnohem více lidí mohlo vydat na cestu za osvícením. A nejen to, třicátý král Muwang osobně buddhismus vzýval, a postavením rozsáhlého kláštera Mirüksa a vysoké pagody, se modlil za blahobyť země štěstí lidu. Za vlády krále Mu, mnich Kwallük a další, odešli do Japonska, aby předali učení Samnon, a také astronomické a geografické spisy. Mnich Kwallük, který se hluboce věnoval i medicíně, jenž započal základy medicíny Päkče, je uznávaný až dodnes.

3.6.3 Buddhismus v Sille (Sillae pulgjo)

Přivítání zlaté éry (Pulgjoüi hwanggüm sidämatkikkadži)

Z geografického hlediska, Kogurjö a Päkče buddhismus přijaly lehce. Silla však oproti nim leží v jihovýchodní části poloostrova, oproti Päkče o buddhismu dozvěděla až o několik desítek let později. První předávání buddhismu v Sille proběhlo za vlády devatenáctého krále Noldži. Praví se, že vše začalo [mnichem] Mokhodža, který přišel z Kogurja do provincie Kjöngbuk, do regionu Sönsan-gun, okresu Ilsön, do domu Morje¹⁵⁶, u kterého dlouho přebýval a kázal mu o vzácnosti Tři klenotů, a tím, že prý

---

¹⁵⁴ skt. vinaja = kázeň; soubor pravidel, která musí dodržovat každý mnich

¹⁵⁵ (律宗)řád navazující na školu Dharmaguptaka

¹⁵⁶ Morje (毛禮)In: Kim,Uisöök. Encyclopedia of Korean Culture [online] 1996. Dostupné na: http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0018483

vyléčil princeznu, se buddhismus rozšířil. Poté však mnich Mokhodža kdovíkam odešel. Za doby dvacátého prvního krále Pičcho přišel mistr Ado, který potají žil v příbytku Morje a pomáhal lidem s osvícením. Nicméně setkával se odporem úřední moci, a tak šíření neprobíhalo snadně.

Nicméně, až později počínaje vládou krále Põphonga byl buddhismus uznán. Král Põphong časně pochopil, že přijetí buddhismu bude pro zemi prospěšné a přinese lidem štěstí, a tak hned po nástupu na trůn začal se šířením buddhismu. Bohužel, kvůli odporu svého dvora, nebyl schopen své přání splnit. Avšak ve čtrnáctém roce vlády Põphonga roku 527 n.l. dvaadvacetiletý úředník Ičchadon, vědom si přání krále, zemřel mučednickou smrtí, která se stala velkou událostí, a po smrti popravením byl vzýván. „Zemřu na popravišti, abych podpořil Dharmu, a pokud oponuji Buddhovo spirituální silou, při mé smrti se stane zázrak.“ V ten moment, co mu popravčí sřal hlavu, z krku mu vyřinula bílá krev jako mléko, a z nebes a ze země se spustil květinový déšť.

V době čtyřiaadvacátého krále Činhonga buddhismus v Sille stoupal jako Slunce, a široko daleko zářil. Přijetí buddhismu králem Põphongem, král Činhong dělal vše své moci, aby buddhismus dále rozvíjel a šířil dál. V pátém roce vlády krále Činhonga roku 544 n.l. byl dostaven klášter Hũngnjunsa, a vydal edikt, který svolil každému, kdo měl v úmyslu stát se mnichem, odejít a vstoupit do mnišského řádu. Tímto dnem, nově rozvíjený buddhismus v Sille, v souladu s buddhistickými myšlenkami dospěl k ustanovení organizace *Hwarang*¹⁵⁷, vyučující mladé muže. *Hwarang*, které se pokusilo upevnit národní myšlení a přispět ke kultivaci nadaných osob, se stala základnou demonstrující sílu země. Jakmile král Činhong dosáhl pozdního věku, sám si oholil vlasy, vstoupil do mnišství a převzal mnišské jméno Põbun. Též královna se stala *bikuni* a v klášteře Jõnghongsa studovala Buddhovo učení.

V prvním roce vlády šestadvacátého krále Činpjõnga roku 579 n.l. a osmatřicátém roce vlády, roku 616 n. l., byly do Japonska vyslány sútry a vyobrazení Buddhy, a také byla vydávána síla na šíření víry do zahraničí, čímž se tou dobou objevilo mnoho význačných mnichů. Mnich Wõngwang, který se vrátil ze studií z čínské Čin, vyučoval *hwarangům* o Pěti světských zásadách¹⁵⁸, a toto učení, jako základ sjednocující Tří království, se

---

¹⁵⁷ významná organizace, která vyučovala a vychovávala mladé aristokraty k civilní nebo vojenské službě. IRJON 2012, str. 92

¹⁵⁸ Pět světských zásad → velký vliv konfucianismu, oproti původní pančasile
1. být věrný a oddaný králi

stalo ústředními bodem národní morálky. Rovněž odešlo mnoho mnichů studovat Dharmu do Indie. V návaznosti na postupném vzkvétání buddhismu, se v Sille zřídily učenecké instituce, čímž se brzy proces přijímání buddhismu stal nezávislým. Což je argumentem dávné teorie *Pulguktchosöl*, tvrdící, že Silla byla v minulosti prastarou zemí, kde Buddha kázal, čímž učiní buddhismus ne cizí náboženskou představou, ale pouze novým aspektem původní kultury naší země. Za vlády třicátého krále Munmu dosáhla Silla sjednocení Tří království a vlády v míru, a přestože zde buddhismus předtím nebyl, naše země dosáhla zlaté éry. Sillský buddhismus, počínaje Wŏnhoem, Ŭisangem, Čadžangem, Wŏnčchŭkem, Hječcho, vydal desítky mistrů a nechal po tisíciletí vzkvétat velkolepou národní kulturu Silly.

3.6.4 Rozbor příběhů o přijetí buddhismu ve Třech královstvích

Nejzajímavější tvrzení, které se v těchto příbězích objevuje, označuje buddhismus za domácí náboženství, které již existovalo na území Třech království dříve, než bylo oficiálně přijato od Číny. Je možné, že se jedná o snahu autorů příběhů změnit vnímání Koreje jako pouhého zprostředkovatele „čínského“ buddhismu a čínské kultury, na plnohodnotného tvůrce a přispěvatele. V těchto příbězích bylo zdůrazněna misionářská činnost korejských mnichů, kteří odešli šířit „korejský“ buddhismus a kulturu. Korejský poloostrov měl ideální polohu jako prostředník mezi pevninskou Čínou a Japonskem. V období Tří království se vládcí snažili udržovat blízké vztahy se svým sousedem, díky čemuž mohli korejští mniši doprovázet obchodní a diplomatické mise do Číny a později se korejští mniši vydávali studovat přímo do Indie, a následovně šířili své nabyté vědomosti jak doma, tak i v jiných zemích. Robert Buswell zmiňuje, jak mnoho korejských mnichů zůstalo v Číně a podílelo se na vytváření nových škol a doktrín, např. mnich Sŭngnang z Kogurja, který se zabýval studiem sůtry *Avatansaka* a působil v madhjamakové škole Samnon.¹⁵⁹ Dále hovoří o Sillském mnichovi Wŏnčchŭkovi (圓測 613-696), který pomáhal rozvíjet čínskou školu Jógačáry, a jehož

---

2. ctít a oddaně sloužit rodičům

3. důvěřovat přátelům

4. neutíkat z boje

5. rozlišovat při zabíjení

In: KIM, Čongsin. Encyclopedia of Korean Culture [online] 1995 [cit. 14-5-2019]. Dostupné z:

<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EC%84%B8%EC%86%8D%EC%98%A4%EA%B3%84&ridx=0&tot=70>

¹⁵⁹ Mistr Sŭngnang bývá považován i za samotného zakladatele, a proto někteří čínští historici odkazují na jeho rodinný původ z čínského poloostrova Liao-tung. In: BUSWELL 2011, str. 57

rozsáhlý komentář k sútře *Samdhinirmočana* byl uznáván až v Tibetu a čerpal z něj i několik století později tibetský myslitel Tsongkhapa (1357–1419).¹⁶⁰ Mnoho dalších čínských škol bylo úzce spojeno s korejskými mysliteli, a Buswell argumentuje, že korejský vliv na čínský buddhismus je mnohem větší, než je běžně uznáváno, stejně tak tvrdí, že japonský buddhismus byl ovlivňován jak buddhismem čínským, tak i korejským. Šíření buddhismu ze Tří Království do Japonska mělo prokazatelně zásadní vliv na rozvoj japonské kultury, poněvadž byly přijímány další ideologie jako například konfuciánství a mnohá další vědění.¹⁶¹ Příchod vyslanců z Päkče roku 552 je považován za oficiální počátek buddhismu v Japonsku.

Největší rozkvět buddhismu nastal až v Sjednocené Sille, kde byla systematicky podporována myšlenka, že je Silla Buddhovou zemí. Jeden z nejvýznamnějších myslitelů toho období je Wŏnhjo (617–686), který vystupoval v legendě „*Založení kláštera Năwŏnsa*“. Mistr Wŏnhjo je autorem více než 80 děl ve 200 svazcích a je považován za jednoho z nejplodnějších myslitelů ve východoasijském buddhismu, jelikož se snažil o harmonizaci různých doktrín.¹⁶² Představil tímto velice pokrokový postoj ohledně kompatibility protichůdných myšlenek, které se se dají aplikovat i nad rámec buddhismu.

---

¹⁶⁰ Původní sůtra v sanskrtu se nedochovala, proto byl rozšířen především její čínský překlad. Wŏnčchŭk většinu svého života působil především v Číně a jeho díla byla učenci posmrtně přenesena do Sily.

In: BUSWELL 2011, str. 58

¹⁶¹ Korejští vyslanci a učenci přivezli do Japonska nové poznatky z medicíny, geometrie, astronomie, numerologie, a také umění malby a kaligrafie. Korejští buddhističtí mniši měli klíčovou roli pro ustavování hierarchie u klášterních řádů v Japonsku, představili též klášterní architekturu čínského typu a stavební techniky s ní spojenou. Mnozí japonští mniši odjížděli studovat do Päkče.

In: BUSWELL 2011, str. 56

¹⁶² In: IRJŎN 2012, str. 25

Závěr

Autor knihy *Häinsabjŏkhwaijagi* svou kompilací vybraných příběhů určitým způsobem vytvořil kanón korejských narativů – není známo, dle jakých kritérií byly tyto příběhy nástěnné malby a s nimi spojené, vybrány. Kompilací těchto příběhů tímto však dává najevo jejich důležitost, či se je snaží více zpopularizovat. Autor knihy *Häinsabjŏkhwaijagi* sám argumentuje v předmluvě, že kombinace buddhistických narativů a korespondujících obrazů, funguje jako nejlepší způsob šíření víry mezi široké masy. Obraz doprovodný k narativu může nejenom zobrazovat obsah děje, ale může také sloužit k lepšímu vysvětlení a pochopení pointy příběhu. Tyto obrazy ale nemusí být vždy jednoduché k pochopení, mohou být i schválně abstraktnější, plné symbolů a šifer, aby vyvolaly bližší zkoumání a rozjímání ze strany věřícího, tak jak je známo i u křesťanských obrazů.¹⁶³ Buddhismus však jako náboženství samotné postupně zlidovělo, kvůli perzekuci v období Čosŏn, kdy mniši měli zakázáno vstupovat do měst, a tak se buddhistické narativy tradovaly ústně, především mezi obyčejným lidem. Buddhismus zůstal u vládců a aristokracie spíše jako osobní víra, kterou využívali při přírodních katastrofách a vpádů nepřátel.

Díky porovnání přiložených fotek nástěnných maleb, můžeme konstatovat, že byly původní malby změněny a dle evropských standardů pro restaurování uměleckých děl se v celku jedná o drastické kroky. Jelikož evropský koncept restaurování je založen na uvedení obrazů do původní podoby s minimálním viditelných zásahem do kompozice obrazu (objevovaly se ovšem také opačné tendence – záměr původní dílo vylepšit a zdokonalit). Avšak z dálněvýchodního pohledu se nejedná o kontroverzní záležitost, v Koreji byl představen koncept snahy o zachovávání děl v jejich původní podobě mnohem později, navíc co se týče nástěnných maleb klášterů, jejich kompletní odstraňování bylo čistě praktickým krokem plynoucí z charakteru použitých materiálů, ze kterých byly kláštery stavěny. Většina korejských klášterů byly stavěny ze dřeva dle adaptace čínských konstrukčních technik, a proto při opravování dřevěných budov kláštera, bylo nutné často výplň zdi měnit v důsledku působení vnějších vlivů. Kvůli ušetření materiálů byly nástěnné malby ničeny a recyklovány pro výrobu nových výplní

---

¹⁶³ V Japonsku mají například již od středověku dlouhou tradici mluveného projevu sloužící k rozšiřování buddhistických obrazů tzv. *enoki*, v Koreji tento druh přednesu rozvíjen nebyl, jelikož byl buddhismus a vše s ním spojené potlačováno. In: Kaminishi 2002, str. 192

stěn. Navíc, dřevo je velice nespolehlivý materiál v případě požárů, a ty postihly korejské kláštery nesčetněkrát při mnohých vpádech nepřátel, a ani klášter Hăinsa svým příznivým umístěním požárům neunikl. Mimoto, s postupným odklonem od buddhismu v období Čosŏn nebylo buddhistické umění shora podporováno, tedy ani financováno, a buddhistické umění tedy postupně zlidovělo, což reflektuje spojení s šamanistickým panteonem. Tyto fakta přiznává i autor knihy *Hăinsabjŏkhwaijagi*, který se kompilací buddhistických příběhů a obrazy s nimi spojenými snaží o opětovnou popularizaci. Nástěnné malby viditelně prošly renovací, kompozice obrazu byla často výrazně zjednodušena, výběr barev byl změněn a u mnohých obrazů byl odstraněn doprovodný text psaný čínskými znaky *handža*, nejspíše za účelem přiblížení k širokým masám, poněvadž klášter Hăinsa není cílem návštěv jen hluboce věřících, ale i mnohých dalších návštěvníků, ve kterých tyto nástěnné malby mohou vyvolat aspoň nepatrný zájem o buddhistickou víru. Klášter Hăinsa, jako jeden z nejdůležitějších korejských klášterů, ve správě největšího korejského řádu Čogje se snaží propagovat mnohými dalšími způsoby, které dnešní doba umožňuje. Můžeme tedy kompilaci těchto příběhů a maleb s nimi spojenými nově naléznout i v elektronické podobě, kterou zveřejnil klášter Hăinsa ve svém měsíčníku. Tímto klášter Hăinsa navazuje na svou dlouhou tradici šíření buddhistické víry, což je reprezentováno samotným umístěním *Tripitaky Koreany* v tomto klášteře.

Pro své zkoumání jsem si vybrala velice široké téma, díky čemuž jsem se mohla se zaměřit na vícero oblastí – literárně-historický kontext, historii umění a ikonografii, a také na práci se zdrojovým textem, a s ním související překlad, který byl nejvíce obtížný z hlediska hledání a komparace již existujících verzí těchto narativů. Nicméně použitá metodologie mohla být lépe zvolena, což bych chtěla napravit při svém budoucím zkoumání, kde bych se chtěla zaměřit na porovnání korejských nástěnných maleb v evropském kontextu náboženského umění, a také přeložit zbývajících 41 narativů, které jsou v *Hăinsabjŏkhwaijagi* zkompileovány.

Bibliografie

BUSWELL, R. „Korean Buddhism in East Asian Context.“ *KOREAN ART SOCIETY JOURNAL*, 2011: 54-61.

Cultural heritage administration. Dancheong. 1972. <http://www.cha.go.kr/>.

Či, Sŏngho. *Pägil ongi čisok, čchilbulsu adžabang pimil pchullilkka*. 11. 1 2016. <https://www.yna.co.kr/view/AKR20160111037400052>.

Dietrich, SECKEL. *The Art of Buddhism*. Sŏul: Tosŏčchulpchan jekjŏng, 2002.

Eckert, Carter J., Ki-Baik Lee, Michael Robinson, a Edward W. Wagner. *Dějiny Koreje*. Překlad: Marta Bušková, Štěpánka Horáková a Miriam Löwensteinová. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2011.

Encyclopaedia Britannica. 12. červenec 1998. <https://www.britannica.com/art/chusimpo-style>.

Fahrová-Beckerová, G., Michaela Appelová, Dunn Michael, Sabine Hesemannová, a Sri Kuhnt-Saptodewo. *Umění Východní Asie*. Překlad: Vladimír Čadský. Praha: Slovart, s. r. o., 2009.

FISHER, Robert E. *Buddhist Art and Architecture*. New York: Thames & Hudson Inc., 1993.

GRUBEROVÁ, Ivana M. *Jak se prodavač papíru stal buddhou: korejské buddhistické legendy*. . Praha: DharmaGaia, 2006.

Haeinsa Temple Janggyeong Panjeon, the Depositories for the Tripitaka Koreana Woodblocks. 1992-2020. <https://whc.unesco.org/en/list/737>.

HAMMER, Elizabeth. *The Arts of Korea*. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2001.

- HAN, Kjõngsun, a Sudžõng LEE. „CONTEXTUAL CHANGE AND THE CONSERVATION OF WALL PAINTINGS: The Case Of Korean Buddhist Temples.“ *Studies in Conservation*, 2013: 156-161.
- HJÖN-DŽANG. *Häinsa pjõkhwa ijagi [Vyprávění nástěnných maleb kláštera Häinsa]*. Häinsačchulpchanbu, 1988.
- HONG, Kjõnghüi. *Encyclopedia of Korean Culture [online]*. 1996.
<https://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0062704#>.
- CHUNG, Si-Wha. „A Study on the Color Consciousness of Koreans.“ *Korea Journal Vol.23. No.8*, August 1983: pp. 4~15.
- I, Čä-čchang. *Häinsa*. Sõul-si: Täwõnsa, 1993.
- I, Hjõn-kwõn. *Sansa - buddhistické kláštery v korejských horách*. Praha: DharmaGaia, 2014.
- I, Sanghä. „A Study on the Symbolic notions of Haein Buddhist Monastery.“ *Journal of Architectural History*, v. 4, no. 2, 1995: 86-101.
- IRJÖN. *Samguk jusa: nepominutelné události Tří království*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012.
- JACKSON, Matthew. „A Brief History of the Art and Artefacts of Korean.“ *Middle Way* sv. 83, č. 3, 2008.
- Jones, Murray. „The Burned Murals of Hōryū-Ji: A Transformation of the Gods.“ *Art Journal*, 25:3, nedatováno: 238-240.
- Kaminishi, Ikumi. „Etoki, or deciphering pictures, of Buddhist propaganda.“ *Word & Image*, 18:2, 2002: 192-209.
- KIM, Dong-hjõn. *Encyclopedia of Korean Culture [online]*. 1995.
<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0013680> (přístup získán 5. 11 2018).

KIM, Ji-Young. „Color characteristics of costumes for Korean folk festivals and color consciousness of Koreans.“ *Color Research and Application* Vol. 35, no. 6, December 2010: 443-453.

Korea Creative Contents Agency. 2013. <https://www.kocca.kr/>.

Korea Tourism Organisation. *Häinsa*. nedatováno. <https://kto.visitkorea.or.kr/file/download/bd/99bbd564-73a5-11e5-8ef2-51ca4e120386.pdf>.kto (přístup získán 25. leden 2018).

Kumar, Nitin. *Color Symbolism in Buddhist Art*. Exotic India Art. únor 2002. <https://www.exoticindia.com/>.

LEE, Dongju. *The Beauty of Old Korean Paintings A History and An Appreciation*. Seoul: Saffron Books, 2005.

Lee, Kyeongsoon Han & Sujeong. *Contextual Change And The Conservation Of Wall Paintings: The Case Of Korean*. 2006. <https://doi.org/10.1179/sic.2006.51.Supplement-2.156>.

LEE, Young-Suk. „Analysis of Narrative for Mobile e-book Applications with Haeinsa Buddhist Tales.“ *Journal of Korea Multimedia Society* Vol. 18, No. 3, pp. 429-436, March 2015.

LIPPIT, Yukio. „Goryeo Buddhist Painting in an Interregional Context.“ *Ars Orientalis*. Sv. 35. 2008.

Löwensteinová, M. *Králové, královny a hrdinové starověké Koreje*. Praha: Orientální Ústav Akademie věd ČR, 2003.

Lundquist, John M. „New Light on the Temple Ideology.“ *East and West*, Vol. 50, No.1/4, p. 9-42. Istituto Italiano per l'Africa e l'Oriente, prosinec 2000.

MOES, Robert J. *Korean Art*. New York: Universe Books, 1987.

Muller, Charles. *Digital Dictionary of Buddhism*. 1995. www.buddhism-dict.net.

MUN, Mjǒng-Dä. *Iconography of Korean Buddhist Art*. Söul: Hangukǒnnondžarjokanghǎngwö, 1977.

NAVER Corp. *Naver Handža Sadžŏn*. nedatováno. <https://hanja.dict.naver.com/>.

New World Encyclopedia. nedatováno.
https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Korean_Buddhist_temples.

New World Encyclopedia. nedatováno.
<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Haeinsa>.

O'RILEY, Michael K. *Art Beyond The West*. New Jersey: Pearson Education, Inc., 2013.

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum, 2009.

Pulgjo sadžon, Hangŭl Tädžangkjŏng. nedatováno.

Rouzer, Paul. *The Cold Mountain Master Poetry Collection*. Boston/Berlin: Walter de Gruyter Inc., 2017.

SOHN, Pow-key. „Early Korean Printing.“ *Journal of the American Oriental Society* Vol. 79, No. 2, pp.96-103, 1959.

Song I, Bang B, Oh S, Ha H., „Dancheong colors used for Korean cultural heritage architecture restoration.“ *Color Res Appl.* 43, 2018: 586–595.

The Academy of Korean Studies. *Encyclopedia of Korean Culture*. nedatováno.
<http://encykorea.aks.ac.kr/>.

TRAINOR, Kevin. *Buddhism: The Illustrated Guide*. Oxford University Press, 2004.

WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta, a Miriam LÖWENSTEINOVÁ. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006.

Yoon, Hong-key. *Pchungsu : A Study of Geomancy in Korea*. Albany: State University of New York Press, 2018.

Seznam příloh

Obraz č. 1: Zjevení mistra Čigonga (z knihy Häinsabjökhwaijagi)	25
Obraz č. 2: Sunŭng a Idžöng (z knihy Häinsabjökhwaijagi)	25
Obraz č. 3: Sunŭng a Idžöng (nejnovější malba na stěně síně Tädžökwangdžön)	25
Obraz č. 4: Mnich jezdící na tygrovi (z knihy Häinsabjökhwaijagi)	26
Obraz č. 5: Mnich jezdící na tygrovi (nejnovější malba na stěně síně Tädžökwangdžön)	26
Obraz č. 6: Setkání mnicha a jeho žáka, znovuzrozeného jako ryba (z knihy Häinsabjökhwaijagi)	27
Obraz č. 7: Setkání mnicha a jeho žáka, znovuzrozeného jako ryba (nejnovější malba na stěně síně Tädžökwangdžön)	27
Obraz č. 8 Setkání s Tříokým králem (z knihy Häinsabjökhwaijagi)	28